מהדורת 'קרן טללי ברכה'

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• ויקרהל פקודי •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זֹהַר הַמְבָאֵר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

ב | העלאת ההנאות הגשמיות לחלק אלקות שבהם אוצר פניני החסידות

יב | החיילים הנמלטים ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע ספיר ויהלום

יד | בזכות האחדות פועלים עת רצון לישועה וגאולה מילתא חדתא"א

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובחרת בחיים • אביר יעקב • מבתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה
מכון אור לישרים
ירושלים - נהריה

מפרשגמי אורייתא
ויקהל פקודי תשפ"ז

מלאכת המשכן ועבודתו בשבת

"וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם: שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה'" (שמות לה א-ב)

פירש רש"י: "ששת ימים - הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינה דוחה את השבת".

אך יש כאן מקום שאלה. שהרי ידוע כי עצם עבודת הקרבנות במשכן ובמקדש דוחה את השבת, ובשבת מקריבים קרבן תמיד וקרבן מוסף, על אף שהקרבה כרוכה בכמה וכמה מלאכות מתוך ל"ט המלאכות שנאסרו בשבת, כשחיטה והבערה. ואם כן צריך ליתן טעם, מה החילוק בין מלאכת המשכן לעבודה במשכן.

ובפרט יש להבין, כי אמרו חז"ל (מדרש תנחומא [בובר] פרשת פקודי, ב) שבמלאכת המשכן ועשייתו נתכפר לישראל חטא העגל, אם כן צריך טעם מדוע חשובה עבודת הקרבנות יותר מזה.

ולכאורה היה מקום להשיב בפשיטות, כי העבודה לא ניתנה לידחות, שהרי קרבן תמיד כשמו כן הוא - ויש להקריבו 'במועדו' בכל יום, וגם מוספי שבת זמנם קבוע להם ביום השבת. ואילו מלאכת המשכן אין זמנה קבוע, ואפשר לבנותו גם אחר השבת.

משום כך, נפרש שיחתנו ונבאר שאלתנו. כי הלא אליבא דאמת, אלמלא מקרא שכתוב שאסר לבנות את המשכן בשבת, לא ניתן היה להמתין אפילו יום אחד בבניית המשכן; כי הגע עצמך, הלא בהשראת השכינה אנו עוסקים כאן, ואיך יוכלו ישראל לעכבה. וביותר, שהרי ציפו ישראל והשתוקקו עד בלי די לזכות כבר לכפרה על חטא העגל, ובתיקון החטא חפצו. ואף גם זאת, הרי הציווי להקריב את קרבן התמיד במקומו עומד כבר עתה, וכל זמן שלא נבנה המשכן - אין קרבן התמיד קרב, אם כן אותו היתר המתיר להקריב את התמיד בשבת, יש להתיר על ידו את בנין המשכן בשבת.

ונראה לבאר על פי מה שאמרו חז"ל (דברים רבה א כא) כי ישראל השומרים את השבת דומים למלך ומטרונא היושבים יחד, ומי יעז להכניס עצמו ביניהם, הלא את ראשו יתחייב למלכות, וכך גם בשבת אין לאומות העולם חלק בה, רק חלק יעקב היא וחבל נחלתו, ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, ואילו גוי ששבת חייב מיתה.

וזהו שורש ענין עונג שבת, כי בשבת קודש נכנסת בנפשות ישראל נשמה יתירה, ודבקים הם בעולם האחדות, אשר מקומו למעלה למעלה בקודש, קודם כל הצמצומים אשר מהם נולד העולם הגשמי והחומרי, ובשורש אחד זה נעשית נשמת ישראל אחת, ודבקים ישראל בקדוש ברוך הוא בשורש אחד ואילן אחד, והמענג את השבת - מענג את החלק האלקי העליון הדבוק בו ביום הגדול והקדוש.

לפי זה מתיישבת שאלתנו, שכן מלך ומלכה היושבים ומשיחים זה עם זה, ודאי לא יעלה על הדעת לעסוק באותו הזמן בבנין הטרקלין ומקום ישיבתם. אולם להגיש סעודה לפניהם - ודאי טוב הדבר ונאה לעשותו. וכך גם מלאכת המשכן אינה ראויה ביום השבת, אך עבודת הקרבנות כמוה כהגשת סעודה.

(מתוך "עינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

אוֹר הַחַיִּים | עַל יְדֵי הִתְאַחֲדוּת כְּלַל יִשְׂרָאֵל מִתְקַיְּמִים כָּל הַתַּרְיַ"ג מִצְוֹת .. **א**
דִּבְרֵי אֱמֶת | הַדִּיּוּקִים בְּלָשׁוֹן הַפְּסוּקִים ..... **א**
דִּבְרֵי בִינָה | אַהֲבַת הקב"ה לְעַם יִשְׂרָאֵל בִּתְנַאי שֶׁ'פְּנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו' בְּאַחְדוּת ..... **א**
לִקּוּטֵי אִמְרֵי חַיִּים | מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הֶרְאָה לְיִשְׂרָאֵל כְּיצַד לְהִתְאַסֵּף יַחַד בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה וְלָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לַבּוֹרֵא ..... א
חֶמְדַּת דָּוִד | מַעֲלַת הִתְאַסְּפוּת הַחֲסִידִים ..... **א**
עֶקֶדַת יִצְחָק | הַהִתְאַסְּפוּת מְטַהֶרֶת כְּמִקְוֶה ..... **א**
מַאֲמְרֵי אַדְמוּ"ר הַזָּקֵן | בְּחִינַת שִׁבְעָה רוֹעִים נִמְצֵאת אֵצֶל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וּמְסַיַּעַת בְּיָדוֹ ..... **ב**
סֵפֶר הַזִּכּוּת | טַעַם אֲמִירַת 'לְכָה דוֹדִי נְצָא הַשָּׂדֶה' בְּעֵת קַבָּלַת שַׁבָּת – עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת מִתְכַּשֵּׁר הַלֵּב וְנֶהְפַּךְ מִבְּחִינַת ..... ב
מְבַשֵּׂר צֶדֶק | הַעֲלָאַת הַהֲנָאוֹת הַגַּשְׁמִיּוֹת לְחֵלֶק אֱלֹקוּת שֶׁבָּהֶם ..... **ב**
פִּתּוּחֵי חוֹתָם | הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבָרֵךְ אֶת הָעוֹבְדִים אוֹתוֹ וּמְסַתְּפְּקִים בַּמּוּעָט **ג**
חַיִּים וְחֶסֶד | מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה בָּטֵל לְגַמְרֵי בִּפְנֵי הקב"ה | עַל דֶּרֶךְ זֶה עָשָׂה אֶת הָאָרוֹן ..... **ג**
קְדֻשַּׁת לֵוִי | בְּכָל יוֹם יֵשְׁכִים לְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם וּלְהֵאָמֵין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, וּלְאַחַר מִכֵּן כְּשֶׁיִּתְפַּלֵּל וְיַעֲשֶׂה מִצְוָה תִּהְיֶה הָאֱמוּנָה ..... ג
לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת | הַדִּיּוּקִים בְּדִבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי ..... **ד**
פִּתּוּחֵי חוֹתָם | אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה כְּנֶגֶד אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים רוּחָנִיִּים וּבָהֶם סוֹדוֹת רַבִּים ..... **ד**
לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן | צְרִיךְ לְקַשֵּׁר עַצְמוֹ בִּתְפִלָּה לְצַדִּיק הַדּוֹר ..... **ה**
אַהֲבַת שָׁלוֹם | בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ מִתְנוֹצֵץ יְשׁוּעָה וּבִפְרָט בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן שֶׁהוּא מְקוֹר כָּל הַחֳדָשִׁים ..... ה
כֶּתֶם אוֹפִיר | יִסּוּרִים וְחַשְׁכוּת הַקְּדָמָה לְהֶאָרוֹת נִפְלָאוֹת ..... **ה**
אֵזוֹר אַלְיָהוּ | עִקַּר הָאֱמוּנָה הִיא הִתְחַזְּקוּת בְּעֵת הַהֶסְתֵּר ..... **ה**
תִּפְאֶרֶת יוֹסֵף | טוֹבַת הָאָדָם הִיא שֶׁיִּתְהַוֶּה לוֹ הֶסְתֵּר בַּעֲבוּדַת ה' וְיִתְגַּבֵּר עָלָיו **ו**
אֵשׁ קֹדֶשׁ | 'הַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר יְשׁוּעוֹת בּוֹ מַקִּיפוֹת' – בְּחִינַת אוֹר מַקִּיף – יְשׁוּעָה לְמַעְלָה מִן הַמִּשְׁעָר ..... ו
עֲמוּדֵי אֵשׁ לְבֵית יוֹסֵף | הַבְעָרַת אֵשׁ הַגֵּיהִנּוֹם בְּשַׁבָּת עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת .... ו
מְגִלָּה צְפוּנוֹת | נֵס הַסְּפָקַת עֲצֵי הַשִּׁטִּים לְכָל מְלֶאכֶת הָעֲבוֹדָה ..... ו
נְתִיבוֹת שָׁלוֹם | שְׁמוֹ הַטּוֹב שֶׁל בְּצַלְאֵל יוֹתֵר טוֹב מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנִּכְנַס לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים ..... **ז**
פְּנִינִים יְקָרִים | הַשְׁקָמַת עוֹשֵׂי הַמִּשְׁכָּן לַאֲכִילָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּטְלוּ מֵעֲבוֹדַת הַמִּשְׁכָּן ..... **ז**
מְאוֹר עֵינַיִם | גְּאֻלַּת ה' קַיֶּמֶת לְעוֹלָם ..... **ז**
תְּהִלָּה לְדָוִד | בְּרֻכַּת מֹשֶׁה לְעוֹשֵׂי הַמִּשְׁכָּן אַף שֶׁשִּׁנּוּ מִצִּוּוּיוֹ ..... **ז**
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל | גִּמַּר מְלֶאכֶת שָׁמַיִם וָאָרֶץ בַּהֲקָמַת הַמִּשְׁכָּן ..... **ח**
בִּרְכַּת טוֹב | בְּשַׁבָּת רֻבּוֹ לַה' וּמְעוּט לָכֶם ..... **ח**
שִׂיחַ הַשָּׂדֶה | רִבּוּי לִמּוּד הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת לְעוֹסְקִים בִּמְלָאכָה בִּימוֹת הַחֹל ... **ח**
מַהַר"ם שִׂיק | רִבּוּי הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת לְהַרְחִיק אֶת הָעֲוֹנוֹת ..... **ט**
מעשי צדיקים ..... **ט**
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ..... **יב**

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:
מוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

בס"ד
קו מענה הלכה
02-803-9999
או במייל: rav@abiryaakov.com
בית הוראה אביר יעקב
קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחוברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
מתחילים את היום!
להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com
ישירות למייל האישי

עיצוב ועימוד עלונים: שוקי קנר
להורדת הגיליון: https://www.orlayesharim.com

נוֹשְׂאִים בְּפָרָשַׁת וַיַּקְהֵל פְּקוּדֵי

מַעֲלַת הָאַחְדוּת

אוֹר הַחַיִּים

רַבִּי חַיִּים בֶּן עַטַּר זיע"א

עַל יְדֵי הִתְאַחֲדוּת כָּלֵל יִשְׂרָאֵל מִתְקַיְּמִים כָּל הַתּוֹרָ"ג מִצּוֹת

וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' (לט לב). עוֹד נִרְאֶה, כִּי כָּאן עָשָׂה הַכָּתוּב מַחְבֶּרֶת הַכְּלָלוּת בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה, וְהֶרְאָה כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְזֻכּוּ זֶה לָזֶה, וְהַתּוֹרָה נִתְּנָה לְהִתְקַיֵּם בִּכְלָלוּת יִשְׂרָאֵל, כָּל אֶחָד יַעֲשֶׂה הַיְכֹלֶת שֶׁבְּיָדוֹ וְיִזְכּוּ זֶה לָזֶה. וְאוּלַי כִּי לָזֶה רָמַז בְּאוֹמְרוֹ (ויקרא יט יח) 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ', פֵּרוּשׁ, לְצַד שֶׁהוּא כְּמוֹתְךָ, כִּי בִּשְׁלוֹמוֹ יֵיטִיב לְךָ וּבְאֶמְצָעוּתוֹ אַתָּה מַשִּׂיל שְׁלֵמוּתְךָ, וְאִם כֵּן אֵינוֹ אַחֵר, אֶלָּא אַתָּה עַצְמְךָ וּכְאֶחָד מֵחֲלָקֶיךָ.

וְזֶה מָצָאנוּ נַחַת רוּחַ, כִּי ה' צִוָּה תַּרַ"ג מִצְוֹת, וּמִן הַנִּמְנָע שֶׁיִּמְצָא אָדָם אֶחָד שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּקִיּוּם כֻּלָּם, וְזֶה לְךָ הָאוֹת כֹּהֵן וְלֵוִי וְיִשְׂרָאֵל וְנָשִׁים, יֵשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה בַּכֹּהֲנִים שֶׁאֵין מִצִּיאוּת לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹתָם, וְיֵשׁ מִצְוֹת לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינָם בַּכֹּהֲנִים, וְכֵן בַּלְוִיִּם, וְכֵן בַּנָּשִׁים, וּמַה מְּצִיאוּת יֵשׁ לָיָחִיד לְקַיֵּמָם לְהַשְׂלִים תִּקּוּן לְרַמ"ח אֵיבָרָיו וּשְׁסָ"ה גִּידָיו אֲשֶׁר יְכַוְּנוּ לָהֶם, אֶלָּא וַדַּאי שֶׁתִּתְקַיֵּם הַתּוֹרָה בְּמַחְבֶּרֶת הַכְּלָלוּת וְיִזְכּוּ זֶה מִזֶּה:

דִּבְרֵי אֱמֶת

רַבִּי יַעֲקֹב יִצְחָק מִלּוּבְלִין זיע"א

הַדְּיוּקִים בִּלְשׁוֹן הַפְּסוּקִים

יֵשׁ לְדַקְדֵּק, מַה לְּשׁוֹן **אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אוֹתָם** (לה א), הַאֵיךְ עוֹשִׂים דְּבָרִים, הֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב אֵלֶּה הַמַּעֲשִׂים. וְכֵן נַמִּי **תַּעֲשֶׂה מְלֶאכָה** (פסוק ב) מַשְׁמָע מֵעַצְמוֹ.

וְעוֹד שָׁמַעְתִּי קוּשְׁיָא, הֲלֹא צִוָּה ה' עַל הַשְׁבִּיתָה, וְהַאֵיךְ שַׁיָּךְ לוֹמַר 'צִוָּה לַעֲשׂוֹת', הֲלֹא הַצִּוּוּי (הוא) שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת בְּשַׁבָּת, כִּי בְּחֹל וַדַּאי אֵין חִיּוּב לַעֲשׂוֹת.

הַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה עַל יְדֵי אַחְדוּת

אַךְ הִנֵּה אִיתָא בְּסֵפֶר תּוֹצָאוֹת חַיִּים עַל וַיַּקְהֵל, כַּנָּתוֹ לִהְיוֹת אֶחָד, יַעֲיַן שָׁם, וְיָדוּעַ שֶׁכָּתִיב (בראשית מט א) 'הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים', צִוָּה לָהֶם עַל הַמַּחֲלֹקֶת, כֵּן נִרְאֶה לִי אֵיתָא בְּמִדְרָשׁ.

וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ, עַל יְדֵי זֶה, 'וְאַגִּידָה', לְשׁוֹן הַמְשָׁכַת הַגְּאֻלָּה, וְזֶה 'אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים', כְּדְאִיתָא (יומא ט:) בְּשִׁבְיל שְׁנֵאַת חִנָּם חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וַעֲדַיִן הוּא מְרַקֵּד בֵּינֵינוּ, כִּי צָרִיךְ הֵפֶךְ, אַחְדוּת, כְּמוֹ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם.

וְכֵמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּמַתַּן תּוֹרָה שֶׁהָיוּ בְּלֵב אֶחָד מִסְתָּמָא גַּם בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָיָה כֵּן, כִּי אִם אָז מִן הַשָּׁמַיִם וְאַחַר כָּךְ הָיוּ בְּמַדְרֵגָתָם כַּיָּדוּעַ, כֵּן גַּם לֶעָתִיד 'כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם' (מיכה ז טו).

הֶרְמֵז בַּפָּסוּק

וְזֶה **וַיַּקְהֵל כו'** – לִהְיוֹת בְּאַחְדוּת, וְיָאִיר לָהֶם **אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אוֹתָם** – שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַחְדוּת, עַל יְדֵי זֶה **שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה** מֵעַצְמוֹ עַל יְדֵי אֲחֵרִים, כִּי תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה 'וְרָעוּ זָרִים צֹאנְכֶם' (ישעיה סא ה):

דִּבְרֵי בִינָה

רַבִּי יִצְחָק יַעֲקֹב מִבְּיאַלָה זיע"א

אַהֲבַת הקב"ה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּתִנְאֵי שֶׁפְּנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו' בְּאַחְדוּת

וַיִּהְיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו כו' (לז ט). הִנֵּה הַכְּרֻבִים הָיָה כְּרַבְיָא, דְּמוּת פַּרְצוּף תִּינוֹק. וּלְהָבִין עִנְיַן דְּמוּת פַּרְצוּף תִּינוֹק, שֶׁהִנֵּה הַכְּרֻבִים הָיוּ עֲדוּת עַל גֹּדֶל אַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְיִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא שֶׁהָיוּ מְגַלְּלִין לָהֶם הַפָּרֹכֶת לְעוֹלֵי רְגָלִים וְכוּ'.

וְלָכֵן הָיוּ הַכְּרֻבִים כְּפְנֵי רַבְיָא, לְהַרְאוֹת שֶׁבֶּאֱמֶת מְקוֹר אַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְיִשְׂרָאֵל, הוּא כְּמוֹ שֶׁאוֹהֵב הָאָב לְתִינוֹק, אַף עַל פִּי שֶׁהַתִּינוֹק עוֹשֶׂה שְׁטוּתִים, הַכֹּל הִיא שִׂמְחָה לְפָנָיו. כְּמוֹ כֵן הוּא אַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְיִשְׂרָאֵל.

וּבִלְבַד **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו**, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחְדוּת, כִּי בְּמַחֲלֹקֶת חַס וְשָׁלוֹם, מֵכְרַח הָאָב לְהִתְעָרֵב בֵּינֵיהֶם וְלִגְעֹר בָּהֶם חַס וְשָׁלוֹם, וְזֶה וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו**, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחְדוּת, וְהָבֵן:

לִקּוּטֵי אִמְרֵי חַיִּים

רַבִּי חַיִּים מֵאִיר מִוִּויז'נִיץ זיע"א

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הֶרְאָה לְיִשְׂרָאֵל כְּיצַד לְהִתְאַסֵּף יַחַד בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה וְלָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְבוֹרְאָ

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם. וְדִיקוּ הַמְפָרְשִׁים מַהוּ 'לַעֲשֹׂת' אֹתָם, הֲלֹא מְצֻוֹת שַׁבָּת הוּא בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּסָמוּךְ 'וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן'.

וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ, דִּבְוַדַּאי יֶשְׁנוֹ לְשַׁבָּת גַּם בְּקוּם וַעֲשֵׂה, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת תְּשָׂא 'לַעֲשֹׂת' אֶת הַשַּׁבָּת (שמות לא טז), וְהוּא עַל יְדֵי שֶׁמִּתְאַסְּפִים יַחַד בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה לָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְהוּא הֶעָשִׂיָּה שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ.

אָמְנָם עֲשִׂיָּה כָּזוֹ לְעַנְּגוֹ וּלְקַדְּשׁוֹ בְּהַלֵּל וְהוֹדָאָה בִּישִׁיבַת חֲבֵרִים בְּאַחְדוּת לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בְּחִיּוּת דִּקְדֻשָּׁה לְכִבּוּד שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּלְשֵׁם ה' אִי אֶפְשָׁר לְצַוּוֹת עָלֶיהָ בְּטֶרֶם טָעֲמוּ טַעֲמָהּ, וְלָזֶה כָּאן כְּשֶׁבָּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְצַוּוֹת לָהֶם עַל זֶה, הֵכְרַח מִקֹּדֶם לְהַקְהִיל קְהִלּוֹת בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ, כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָהֶם דֶּגְמָא לַעֲבוֹדַת קֹדֶשׁ זוּ.

וְזֶהוּ 'וַיַּקְהֵל' מֹשֶׁה **אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם** – כְּמוֹרֶה בְּאֶצְבַּע – **אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' 'לַעֲשֹׂת' אֹתָם**, כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּכְאֵסֶפָּה זוֹ שֶׁרְאִיתֶם בְּעַצְמְכֶם, כָּזֹאת עֲלֵיכֶם לַעֲשׂוֹת בְּכָל שַׁבַּת קֹדֶשׁ:

חֶמְדַּת דָּוִד

רַבִּי דָּוִד צְבִי מִנְּיִישְׁטַאדְט זיע"א

מַעֲלַת הִתְאַסְּפוּת הַחֲסִידִים

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם (לה א). **עִנְיַן** אֲסֵפַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְדַּבְּקוּת הַחֲסִידִים זֶה בָּזֶה הוּא, כְּמוֹ לְמָשָׁל חוּט שֶׁל בֶּגֶד כְּשֶׁהוּא בְּפְנֵי עַצְמוֹ אֲזַי בְּקַל יָכוֹל לְנַתְּקוֹ, אֲבָל כְּשֶׁנַּעֲשָׂה מִכְּמָה חוּטִין בֶּגֶד, הוּא דָּבָר חָשׁוּב וְדָבָר שֶׁל קַיָּמָא, כָּךְ עִנְיָן זֶה, אַף עַל פִּי שֶׁהַפְּרָט כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ אֵין בּוֹ כָּל כָּךְ, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ הִתְחַבְּרוּת בֵּינֵיהֶם, אֶחָד מְחַזֵּק אֶת חֲבֵרוֹ וְנַעֲשָׂה דָּבָר חָשׁוּב וְדָבָר שֶׁמִּתְקַיֵּם:

עֵקֶדַת יִצְחָק

רַבִּי יִצְחָק מִנַּחֵם מֵאַלְכְּסַנְדֶּר זיע"א

הַהִתְאַסְּפוּת מְטַהֶרֶת כְּמִקְוֶה

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו'. הָרֶמֶז 'וַיַּקְהֵל' בְּגִימַטְרִיָא 'מִקְוֶה', שֶׁהַקְּהִילָה וְהַהִתְאַסְּפוּת יַחַד מִתּוֹךְ תּוֹרָה וַחֲסִידוּת מוֹעִיל לְטַהֲרָה כְּמִקְוֶה:

פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגוֹ' שֵׁשֶׁת יָמִים וְגוֹ' (לה א-ב)

מַאֲמְרֵי אַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן

רַבִּי שְׁנֵיאוֹר זַלְמָן מִלְיאַדִי זיע"א

בְּחִינַת שִׁבְעָה רוֹעִים נִמְצֵאת אֵצֶל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וּמְסַיַּעַת בְּיָדוֹ

הִנֵּה יֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּחִינַת ז' רוֹעִים כַּיָּדוּעַ, וְצָרִיךְ הָאָדָם לְעוֹרֵר אֶצְלוֹ הַז' רוֹעִים הַנַּ"ל שֶׁיִּהְיוּ הֵם מַנְהִיגִים אוֹתוֹ בְּכָל עִנְיָנָיו כְּמוֹ הָרוֹעֶה הַמַּנְהִיג צֹאנוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ בְּלֹא הַנְהָגָתוֹ.

וְהִנֵּה בְּחִינַת מֹשֶׁה הוּא רַעְיָא מְהֵימְנָא, רוֹעֶה נֶאֱמָן, כַּיָּדוּעַ מַאֲמַר הַזֹּהַר (תיקו"ז תיקון יג כט.) מֹשֶׁה מִלְּבָּאוֹ יַעֲקֹב מִלְּבַר. וְאַף שְׁמֹשֶׁה וְיַעֲקֹב הַכַּוָּנָה בִּבְחִינַת אֱלֹקוּת לְמַעְלָה, אַף 'בְּצֶלֶם אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם' (בראשית ט ו) וְיֵשׁ גַּם כֵּן בָּאָדָם בְּחִינַת מֹשֶׁה וְיַעֲקֹב.

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, פֵּרוּשׁ בְּחִינַת מֹשֶׁה שֶׁהוּא הַדַּעַת יֶשְׁנוֹ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְיִכֹלֶת בְּיַד רַעְיָא מְהֵימְנָא שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד לַהֲבִיאוֹ לַעֲשׂוֹת הַטּוֹב.

כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ שָׁם בִּעְמְקֵי הַקְּלִפּוֹת קָשִׁים שֶׁהֵם מָסַכִּים הַמַּבְדִּילִים, וּמֹשֶׁה הוֹצִיאָם מֵהַקְּלִפּוֹת וֶהֱבִיאָם לְהַר סִינַי, וְשָׁם נָפְלוּ מֵהֶם לְגַמְרֵי הַקְּלִפּוֹת, שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (במ"ר ז א) שֶׁבִּשְׁעַת מַעֲמַד הַר סִינַי נִתְרַפְּאוּ הַחִגְרִים וְהָעִוְרִים, וּכְמוֹ שֶׁהָיָה רְפוּאַת הַגּוּף כֵּן הָיָה רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ, וּבַנֶּפֶשׁ נִקְרָא חִגֵּר חָסֵר אֱמוּנָה, וְעִוֵּר נִקְרָא הוּא הַחֹשֶׁךְ הַיְנוּ שֶׁעֲוֹנוֹתָיו מַבְדִּילִים מִלְּרְאוֹת וּלְהַשִּׂיג בְּחִינַת אֱלֹהוּתוֹ.

וְהֵם אָמְרוּ רְצוֹנֵנוּ לִרְאוֹת מַלְכֵּנוּ (רש"י שמות יט ט), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אַתָּה הָרְאֵיתָ לָדַעַת כוּ' (דברים ד לה), וּמְחַמַּת הָרְאִיָּה שֶׁרָאוּ וְהִשִּׂיגוּ בְּחִינַת אֱלֹהוּת בָּאוּ לִשְׂמְחָה אֲמִתִּית, וְהַשִּׂמְחָה אֲמִתִּית מַמְתֶּקֶת הַדִּינִים כַּיָּדוּעַ, דְּהַיְנוּ שֶׁנִּתְקְנוּ הַקְּלִפּוֹת שֶׁנֶּאֱחֲזוּ בָּהֶם כְּשֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם. וּכְדַאי הָיָה הָרַד"ו שָׁנָה שֶׁהָיוּ לָהֶם יִסּוּרִים גְּדוֹלִים כְּדֵי שֶׁלְּאַחַר כָּךְ יָבוֹאוּ לִידֵי שִׂמְחָה אֲמִתִּית הַמַּגְבִּיהַּ וּמְתַקֶּנֶת הַקְּלִפּוֹת כוּ'.

וְכֵן הָעִנְיָן שֶׁבַּעֲבוֹדַת שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁמְּהֵעָבוֹדוֹת וְהַמְּלָאכוֹת שֶׁבְּכָל שָׁבוּעַ יִהְיֶה בָּהֶם הַכַּוָּנָה לַה'. וְזֶהוּ **שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה'** (לה ב)

סֵפֶר הַזְּכוּת

רַבִּי יִצְחָק מֵאִיר מִגּוּר זיע"א

טַעַם אֲמִירַת 'לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה' בְּעֵת קַבָּלַת שַׁבָּת - עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת מִתְכַּשֵּׁר הַלֵּב וְנֶהְפָּךְ מִבְּחִינַת 'מִדְבָּר' לִבְחִינַת 'שָׂדֶה'

מַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים פָּסוּק 'לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה' קֹדֶם קַבָּלַת שַׁבָּת. הָאֲרִ"י ז"ל פֵּרֵשׁ, כִּי בְּחֹל 'מִדְבָּר' שֶׁאֵינֶנּוּ רָאוּי לִזְרִיעָה, וְ'שָׂדֶה' הוּא הָרָאוּי לִזְרִיעָה.

וְהִנֵּה בַּחֹל אָנוּ טְרוּדִים וּשְׁקוּעִים בַּעֲסָקִים בְּלָאוּיִן וַעֲשִׂיָּן שֶׁהֵן בְּמַעֲשֶׂה, וְכֵן הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה יֵשׁ לָהֶם מִלְחָמָה וְעֵסֶק עִם הַיֵּצֶר הָרָע מִבְּאֵרוֹת הַנִּקְרָא עֵשֶׂק וְשִׂטְנָה, וּכְשֶׁבָּא שַׁבַּת קֹדֶשׁ, עַל יְדֵי הַנְּיָחָא שֶׁל גְּמַר הַבְּרִיאָה, שֶׁנַּעֲשָׂה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה תָּלוּי וְעוֹמֵד עַד יוֹם הַשִּׁשִּׁי, שֶׁקִּבַּלְנוּ הַתּוֹרָה, אָז וַיִּכֻּלוּ הַשָּׁמַיִם כוּ'.

מִמֵּילָא מִתְעוֹרֵר הָאַהֲבָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְקָרְבָם, וְעַל יְדֵי זֶה כַּמִּים הַפָּנִים כוּ' נוֹלְדוּ הַגַּעֲגוּעִים וְהַחֵשֶׁק בְּיִשְׂרָאֵל לָשׁוּב לָעִנְיָן שֶׁנִּבְרְאוּ עָלָיו - שֶׁהוּא לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'עַם זוּ כוּ' תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ' (ישעיה מג כא), וְעַל יְדֵי חֵשֶׁק הַזֶּה יְכוֹלִין לָצֵאת מֵהַבְּלִים שֶׁנִּקְשָׁרִים בָּהֶם שֶׁלֹּא בְּהַדְרָגָה, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (שבת קיג:) דְּפְסִיעָה גַּסָּה כוּ' וּמְהַדֵּר לֵיהּ בְּקִידּוּשָׁא דְּבֵי שִׁמְשָׁא.

וְזֶה שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ 'לְכָה', פָּסוּק הַנַּ"ל שֶׁסּוֹפֵי תֵּיבוֹת אֶהְיֶה, וְהוּא שֶׁהִטְבִּיחָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת עִמָּנוּ בְּכָל מֵצַר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָל כוּ' שִׁעְבּוּד שְׁאָר מַלְכֻיּוֹת, שֶׁכָּלוּל בָּזֶה מַה שֶּׁאָדָם מְשַׁעְבֵּד **תַּעֲבֹד**, הַיְנוּ תְּתַקֵּן הָעֲבוֹדוֹת שֶׁיִּהְיֶה לַה' בְּמַשָּׂא וּמַתָּן וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים וַעֲשִׂיַּת הַמְּצוֹת, וְאַחַר כָּךְ בְּשַׁבָּת מִתְעַלֶּה לְמַעְלָה כוּ'.

וְזֶהוּ אֵלֶּה הַדְּבָרִים, אֵלֶּה לְשׁוֹן רַבִּים הוּא בְּחִינַת קְלִפָּה, 'גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה' (עפ"י זח"א רכח. ח"ב רלו:), וְהֵן ל"ט קְלָלוֹת שֶׁהֵן ל"ט מְלָאכוֹת כְּמַאֲמַר רַז"ל (שבת ע.) דְּבָרִים הַדְּבָרִים כוּ'. **אֲשֶׁר צִוָּה ה'** לְשׁוֹן צַוָּתָא שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם הִתְחַבְּרוּת, **הויה לַעֲשׂת אֹתָם** לְתַקֵּן עַד עוֹלָם (ח"א עמ' שצח-ת):

קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַה' כֹּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ אֶת תְּרוּמַת ה' וְגוֹ' (לה ה)

מִבַּשֵּׂר צֶדֶק

רַבִּי יְשָׁכָר דֹּב מִזְלוֹטְשׁוֹב זיע"א

הַעֲלָאַת הַהֲנָאוֹת הַגַּשְׁמִיּוֹת לְחֵלֶק אֱלֹקוּת שֶׁבָּהֶם

הִנֵּה כְּבָר פֵּרַשְׁתִּי לְךָ כַּמָּה פְּעָמִים פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק 'טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה' וְגוֹ'' (תהלים לד ט). וְתֹרֶף הַדָּבָר, דְּיָדוּעַ שֶׁשּׁוּם דָּבָר אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם בְּזֶה הָעוֹלָם אִם לֹא עַל יְדֵי חֵלֶק הָאֱלֹקִי שֶׁשָּׁרְיָא בֵּיהּ (הקדמת תיקו"ז יז:), וְצָרִיךְ הָאָדָם לְהַעֲלוֹת הַכֹּל לְמַעְלָה. וּכְשֶׁטּוֹעֵם אֵיזֶה טַעַם טוֹב יֵדַע שֶׁהוּא הַחֵלֶק הָאֱלֹקִית שֶׁשָּׁרְיָא בֵּיהּ, וְהוּא הַטַּעַם שֶׁטָּעַם כִּי טוֹב.

וְכֵן כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה דָּבָר הַנֶּחְמָד לְמַרְאֶה, יֵדַע שֶׁהוּא גַּם כֵּן מַה שֶּׁחֵלֶק הָאֱלֹקוּת שֶׁבֵּיהּ שָׁרְיָא, הוּא הוּא הַחֶמְלָה וּמַרְאֶה הַטּוֹבָה, וְאָז הוּא מְדַבֵּק הַכֹּל הַחֵלֶק אֶל כֹּל. וְזֶהוּ 'טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב', הַיְנוּ מַה שֶּׁטּוֹב לְמַרְאֶה אוֹ לְטַעֲמוֹ, הוּא ה'', עַל יְדֵי הַחֵלֶק הַשֵּׁם שֶׁשָּׁרְיָא בּוֹ.

הָרֶמֶז בִּלְשׁוֹן הַפָּסוּק

וְזֶהוּ קְחוּ מֵאִתְּכֶם, הַיְנוּ מִדְּבָרִי(ם) הַגַּשְׁמִיּוּת, וְזֶהוּ 'מֵאִתְּכֶם' מִשֶּׁלָּכֶם דְּהוּא דִּבְרֵי גַּשְׁמִיּוּת, מִזֶּה תִּקְחוּ **תְּרוּמָה לַה'**, הַיְנוּ הַעֲלָאָה לַה', וְהַיְנוּ לְהַעֲלוֹת הַחֵלֶק אֶל כֹּל.

וּמְפָרֵשׁ הַפָּסוּק אֵיךְ תִּהְיֶה עֲבוֹדָה זוֹ, וְהוּא **כֹּל נְדִיב לִבּוֹ**, הַיְנוּ מַה שֶּׁהַלֵּב חוֹמֵד וּמִתְאַוֶּה לְאֵיזֶה דָּבָר גַּשְׁמִי, **יְבִיאֶהָ אֶת תְּרוּמַת ה'**, הַיְנוּ הַפְרָשָׁה מִזֶּה', וְהוּא הַחֵלֶק הָאֱלֹקוּת שֶׁבֵּיהּ שָׁרְיָא, הוּא מֵבִיא לִידֵי הַחְמְדָּה וְהַתַּאֲוָה, כִּי בִּלְעֲדֵי לִדְבָרִים לֹא טוֹבִים, שֶׁגָּרַם בַּחֲטָאָיו לִהְיוֹת נֶאֱסָר בְּמַחֲשָׁבוֹת וּבְמִדּוֹת לֹא טוֹבוֹת וְהוּא כַּ'מִּדְבָּר' שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִזְרִיעָה, הַיְנוּ לְקַבֵּל שׁוּם קְדֻשָּׁה וְאֵינוֹ כְּלִי לְקַבֵּל, וּמִמֵּילָא כְּבָיְכוֹל ב"ה וב"ש.

וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ עַל יְדֵי הָאַהֲבָה שֶׁהוּא 'דּוֹדִי', מְבַקְּשִׁים 'לְכָה נֵצֵא הַשָּׂדֶה' שֶׁנִּהְיֶה יְכוֹלִים לְקַבֵּל זְרִיעָה, הוּא אוֹר הַזְּרוּעַ לַצַּדִּיק, וּמְבַטְּלִין אֶת עַצְמָנוּ שֶׁאֵין לָנוּ וְאֵין אָנוּ רוֹצִים שׁוּם דָּבָר רַק לִהְיוֹת כְּלִי מַה שֶּׁיִּתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִרְצֶה (שבת ר"ח תרומה תרכ"ב):

חִיּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וַדַּאי לֹא הָיָה מִתְאַוֶּה לְזֶה הַדָּבָר, כִּי הָיָה כְּאַיִן, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מַעֲלֶה הַכֹּל לַהּ' לְבַדּוֹ. וּמְפָרֵשׁ הַפָּסוּק שֶׁבָּזֶה, [חסר כאן] **זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת**, הַיְנוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה, וּנְחֹשֶׁת הוּא מִדָּה דְּאֶמְצָעִיתָא, [חסר כאן] וְהַמֵּבִין יָבִין:

וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַּיָּם לְכָל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר (לו ז)

פִּתּוּחֵי חוֹתָם

רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִיחֲצִירָא זיע"א

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבָרֵךְ אֶת הָעֹבְדִים אוֹתוֹ וּמִסְתַּפְּקִים בְּמוּעָט

אִפְשָׁר לְרַמֵּז, שֶׁאִם אָדָם שָׂם עֲבוֹדַת ה' בֵּין עֵינָיו וְיוֹדֵעַ נֶאֱמָנָה שֶׁלֹּא בָּא לָזֶה הָעוֹלָם כִּי אִם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז יִהְיֶה מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ בְּנַחַת וְעוֹשֶׂה כִּי אִם לְהִסְתַּפֵּק בַּהֶכְרֵחִי, וְאֵינוֹ מְבַטֵּל שׁוּם תְּפִלָּה וְקוֹבֵעַ עִתִּים לַתּוֹרָה וּמְשִׂים בְּטָחוֹנוֹ בַּה' עַל מְזוֹנוֹתָיו, וּמַה שֶּׁיְּזַמֵּין לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַשָּׂאוֹ וּבְמַתָּנוֹ אוֹ בְּמַלְאכְתּוֹ יֵרָאֶה בְּעֵינָיו רַב, לְפִי שֶׁכָּל עִקַּר מְגַמָּתוֹ הוּא לַעֲשׂוֹת רְצוֹן ה'. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵחַ בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו וּמַזְמִין לוֹ מְזוֹנוֹתָיו בְּרֶוַח וְלֹא בְּצִמְצוּם וְלֹא יֶחְסַר כָּל טוּב.

הֶרֶמֶז בִּלְשׁוֹן הַפָּסוּק

וְזֶהוּ וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַּיָּם, דְּהַיְנוּ, הַמְּלָאכָה שֶׁעוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם בַּמֶּה לְהִתְפַּרְנֵס, אִם גָּמְרוּ בְּדַעְתָּם שֶׁשּׁוּם בִּטּוּל לֹא יִתְבַּטְּלוּ מֵעֵת הַתְּפִלָּה וּמֵעֵת קְבִיעוּת תּוֹרָה הַנִּקְרֵאת 'מְלֶאכֶת שָׁמַיִם', כִּי אוֹמְרִים דַּיֵּנוּ בְּמַה שֶׁנַּעֲבֹד וְנִתְבַּטֵּל בַּזְּמַנִּים שֶׁאֵינָם עֵת הַתְּפִלָּה וְלֹא עֵת הַתּוֹרָה, אִם הִסְפִּיקוּ לָנוּ מוּטָב, וְאִם לָאו נִסְתַּפֵּק בִּצְמָצוּם, וְלֹא נְבַטֵּל שׁוּם תְּפִלָּה וְלֹא קְבִיעוּת תּוֹרָה. כְּשֶׁיַּעֲשׂוּ כָּךְ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵחַ בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וְיֹאכְלוּ וְיִתְּירוּ.

וְשִׁעוּר הַפָּסוּק כָּךְ הוּא: **וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַּיָּם**, דְּהַיְנוּ, אִם הַמְּלָאכָה שֶׁעוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם בַּמֶּה לְהִתְפַּרְנֵס גָּמְרוּ בְּדַעְתָּם שֶׁהִיא מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ, שֶׁלֹּא יִתְבַּטְּלוּ מִשּׁוּם תְּפִלָּה וּמִשּׁוּם קְבִיעוּת תּוֹרָה, אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵחַ בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וְיֹאכְלוּ וְיִתְּירוּ.

וְעָשִׂיתָ בְּצַלְאֵל אֶת הָאָרֹן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ' וְיִצַּפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר מִבַּית וּמִחוּץ (לז א-ב)

חַיִּים וָחֶסֶד

רַבִּי חַיִּים חַייקָא מֵאַמְדּוֹרָא זיע"א

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה בָּטֵל לְגַמְרֵי בִּפְנֵי הקב"ה | עַל דֶּרֶךְ זֶה עָשָׂה אֶת הָאָרוֹן

הִנֵּה כְּתִיב 'וַיַּעַשׂ הָאָרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים [וְגוֹ'] וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר מִבַּית וּמִבַּחוּץ', פֵּרוּשׁ כִּי מֹשֶׁה הָיָה מְקֻשָּׁר בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל כָּךְ עַד שֶׁהָיָה בָּטֵל בִּמְצִיאוּת נֶגֶד גְּדֻלּוּת הַבּוֹרֵא וְלֹא רָאָה אֶת עַצְמוֹ כְּלָל.

וְהִנֵּה זָהָב הוּא יִרְאָה, 'וַיִּרְאָה' אוֹתִיּוֹת 'רְאֵיָה', כִּי אִי אֶפְשָׁר לִירָא אֶלָּא מִמִּי שֶׁרוֹאֶה, וְזֶהוּ כְּשֶׁהַשֵּׂכֶל שֶׁל אָדָם רוֹאֶה תָּמִיד גְּדֻלּוּת הַבּוֹרֵא אָז נוֹפֵל עָלָיו יִרְאָה, עַל כֵּן עָשָׂה מֹשֶׁה כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּעַצְמוֹ, שֶׁכִּסָּה הָאָרוֹן שֶׁל עֵץ - שֶׁהוּא הַגּוּף - בְּזָהָב שֶׁהוּא יִרְאָה - מִבַּית וּמִחוּץ:

פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי

וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה (לח כב)

קְדֻשַּׁת לֵוִי

רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב זיע"א

בְּכָל יוֹם יְשַׁכִּים לְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם וּלְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, וּלְאַחַר מִכֵּן כְּשֶׁיִּתְפַּלֵּל וְיַעֲשֶׂה מִצְוָה תִּהְיֶה הָאֱמוּנָה בִּמְדַרְגָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר

עַיִן בְּרַשִׁ"י כִּי מֹשֶׁה צִוָּה תְּחִלָּה עַל הַכֵּלִים וְאַחַר כָּךְ עַל הַמִּשְׁכָּן, וּבְצַלְאֵל עָשָׂה תְּחִלָּה הַמִּשְׁכָּן וְאַחַר כָּךְ הַכֵּלִים. וְהַנִּרְאֶה לְבָאֵר, כִּי הִנֵּה הָאָדָם כְּשֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ אָז צָרִיךְ לִרְחֹץ תֻּכָּף, הַיְנוּ בִּתְחִלָּה צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְאַחַר כָּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד תּוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת.

וְהַמִּצְוֹת וְהַתּוֹרָה הֵם הַמְלַמְּדִים אֶת הָאָדָם הַמִּדּוֹת הַבּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא 'אֵל רַחוּם וְחַנּוּן' וְכוּ', וְכֵן שְׁאָר מִדּוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. נִמְצָא הַמִּצְוֹת וְהַתּוֹרָה שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה הֵם הַמְלַמְּדִים אוֹתוֹ אֵיךְ לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ.

וְנִמְצָא יֵשׁ כָּאן שְׁנֵי בְּחִינוֹת בֶּאֱמוּנַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, בְּתְחִלָּה אָדָם מַאֲמִין בְּשֵׂכֶל קָטָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹרֵא עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה וְעוֹשֶׂה מִצְוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, עַל יְדֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת אָז יֵשׁ לוֹ הִזְדַּכְּכוּת, וְנִמְצָא הוּא מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׂכְלִיִּית בְּהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וְהִנֵּה זֶה שֶׁאָדָם מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ זֶה הוּא הַשְׁרָאַת הַשְּׁכִינָה.

שִׁבְט לֵוִי רוֹמֵז עַל אֱמוּנַת הַבּוֹרֵא וְלָכֵן נִמְנוּ הַלְוִיִּים שְׁתֵּי פְּעָמִים לְרַמֵּז עַל שְׁתֵּי בְּחִינוֹת הָאֱמוּנָה

וְעַתָּה נִבְאַר קֹדֶם כִּי שִׁבְט לֵוִי נִמְנוּ שְׁנֵי פְּעָמִים, אֶחָד מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמַעְלָה (במדבר ג טו), וְאֶחָד מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה (שם ד ג), אֲבָל יִשְׂרָאֵל לֹא נִמְנוּ רַק מִבֶּן עֶשְׂרִים (שם א ג).

כִּי הַי"ב שְׁבָטִים הֵם רוֹמְזִים עַל מִצְוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וּלְכָךְ הַשְּׁבָטִים נִקְרָאִים מַטּוֹת, שֶׁהַמִּצְוֹת שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה מַטֶּה לוֹ הַשֵּׂכֶל לְהַשִּׂיג אֱמוּנַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וְהַשֵּׂכֶל נִזְדַּכֵּךְ, וְשֵׁבֶט לֵוִי רוֹמֵז עַל אֱמוּנַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁבֶּאֱמוּנַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ יֵשׁ שְׁנֵי בְּחִינוֹת, וְעַל זֶה נִמְנוּ הַלְוִיִּים שְׁתֵּי פְּעָמִים, אֶחָד מִבֶּן חֹדֶשׁ דְּהַיְנוּ בְּשֵׂכֶל קָטָן, וְאֶחָד מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה דְּהַיְנוּ בְּשֵׂכֶל גָּדוֹל.

הַמִּשְׁכָּן רוֹמֵז עַל הָאֱמוּנָה וְהַכֵּלִים עַל הַמִּצְוֹת

וְהִנֵּה הַמִּשְׁכָּן הוּא מְרַמֵּז עַל אֱמוּנַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר בְּאַרְנוּ שֶׁאֱמוּנַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ הוּא הַשְׁרָאַת הַשְּׁכִינָה, וְהַכֵּלִים שֶׁל הַמִּשְׁכָּן הֵם הַמִּצְוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צִוָּה לְמֹשֶׁה לְהוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל תְּחִלָּה הַמִּשְׁכָּן, דְּהַיְנוּ לְהַאֲמִין תְּחִלָּה סְתָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא, וְאַחַר כָּךְ הַכֵּלִים לְהוֹרוֹת לָהֶם הַמִּצְוֹת, וְעַל יְדֵי הַמִּצְוֹת יַשִּׂיגוּ אֶת הָאֱמוּנָה הַשְּׂכְלִיִּית.

אַךְ מֹשֶׁה שֶׁהָיָה לוֹ שֵׂכֶל גָּדוֹל וְלֹא הָיָה צָרִיךְ כְּלָל לַבְּחִינָה הָרִאשׁוֹנָה, רַק עַל יְדֵי הַמִּצְוֹת הִשִּׂיג אֱמוּנָה הַשְּׂכְלִיִּית, וְהָיָה מֹשֶׁה סָבוּר שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל הֵם בִּבְחִינָתוֹ, וְצִוָּה תְּחִלָּה עַל הַכֵּלִים לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוֹת, וְאַחַר כָּךְ הַמִּשְׁכָּן הָאֱמוּנָה הַשְּׂכְלִיִּית אֲשֶׁר הוּא הַשְׁרָאַת שְׁכִינָה, וּבְצַלְאֵל עָשָׂה בִּבְחִינַת יִשְׂרָאֵל, תְּחִלָּה הַמִּשְׁכָּן כַּנַּ"ל וְאַחַר כָּךְ הַכֵּלִים:

וְאֵתוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָּן חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְגוֹ' (בְּכָל יוֹם אָדָם מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה . . וְלָמָּה שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה . . רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי בְּשֵׁם ר' יוֹנָתָן כְּנֶגֶד י"ח צִוּוּיִין שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת

מִשָּׁכָן שֵׁנִי, אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר וָוא וּבְלֹבַד מִן וְאִתּוֹ אֶהֱלִיאָב בֶּן אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָן עַד סוֹפֵיהּ דִּסְפָרָא, ירושלמי ברכות פ"ד ה"ג) (לח כג)

לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת

רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדֶל מִלְיוּבַאוִויטְשׁ זיע"א

הַדִּיּוּקִים בְּדִבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי

לְכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן: א, מַהִי הַשַּׁיָּכוּת דְּחַ"י בְּרָכוֹת שֶׁבַּתְּפִלָּה לְחַ"י פְּעָמִים כַּאֲשֶׁר צְוָה'? ב, מַהִי הַשַּׁיָּכוּת דִּתְפִלָּה לְמִשְׁכָּן שְׁנִי דַּוְקָא? ג, מַדּוּעַ מוֹנִים כַּאֲשֶׁר צְוָה' כְּנֶגֶד חַ"י הַבְּרָכוֹת כְּשֶׁנִּזְכָּר גַּם אֶהֱלִיאָב.

תְּפִלָּה - הַעֲלָאָה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה

עַל הַפָּסוּק סֵלֶם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה' (בראשית כחי ב), אִיתָא בַּזֹּהַר (ח"ג שו:): סֵלֶם דָּא צְלוֹתָא' — תְּפִלָּה. וּבַמִּדְרָשׁ (ב"ר סח יב) אִיתָא: סֵלֶם זֶה סִינַי' — תּוֹרָה. וּמְבֹאָר בַּחֲסִידוּת הַחִלּוּק בֵּין תּוֹרָה וּתְפִלָּה: תּוֹרָה הִיא הַמְשָׁכָה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וּתְפִלָּה הִיא הַעֲלָאָה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה.

וְזֶהוּ סֵלֶם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה' (בְּעִנְיַן הַתְּפִלָּה): הַסֵּלֶם מֻצָּב אַרְצָה' — לֹא סְתָם 'בְּאֶרֶץ' (בְּיֵ"ת בְּשִׁבְּ"א), אֶלָּא 'אַרְצָה', בְּתוֹסֶפֶת הֵ"א, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ לָאָרֶץ, לְעִנְיְנֵי אַרְצִיּוּת, לְמַדְרֵגָה תַּחְתּוֹנָה בָּאָרֶץ.

הַעֲלָאַת הַדְּבָרִים הַיְרוּדִים בְּיוֹתֵר עַד לְמַדְרֵגָה הַגְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר

וְהָעֲבוֹדָה הִיא, לָקַחַת אֶת הַדְּבָרִים הַתַּחְתּוֹנִים, עַד לְאֵלּוּ שֶׁמִּתַּחַת לָאָרֶץ, וּלְהַעֲלוֹתָם — לֹא רַק 'בְּשָׁמַיִם', מַקִּיפִים, אֶלָּא לְמַעְלָה הַרְבֵּה יוֹתֵר — 'שָׁמַיְמָה' בְּתוֹסֶפֶת הֵ"א, מַקִּיפִים לְמַקִּיפִים, וּלְמַעְלָה עוֹד יוֹתֵר — 'הַשָּׁמָיְמָה', לְהַעֲלוֹת אֶת הַדְּבָרִים הַגַּשְׁמִיִּים לְעַצְמוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְכֶאֱמוּר לְעֵיל — זוֹהִי עֲבוֹדָה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה. עֲבוֹדָה בְּדֶרֶךְ עֲבוֹדַת עֶבֶד. וְאַף שֶׁמִּצַּד זֶה גּוּפָא יֶשְׁנוֹ תַּעֲנוּג, אֲבָל עִנְיָנָהּ הוּא עֲבוֹדַת עֶבֶד. הֲגַם שֶׁנּוֹתְנִים עַל זֶה כֹּחַ מִלְמַעְלָה, הֲרֵי אֵין זֶה אֶלָּא נְתִינַת כֹּחַ בִּלְבַד, אֲבָל הָעֲבוֹדָה עַצְמָהּ הִיא מִלְמַטָּה לְמַעְלָה.

שִׁיכוּת הַתְּפִלָּה לְ'מִשְׁכָּן שֵׁנִי' - הַעֲלָאַת כָּל דִּבְרֵי הַגַּשְׁמִיּוּת אֶל הַקְּדֻשָּׁה

וְעַל פִּי זֶה יוּבַן שַׁיָּכוּת הַתְּפִלָּה לְ'מִשְׁכָּן שֵׁנִי' דַּוְקָא, כִּי שְׁנֵיהֶם עִנְיָן אֶחָד — לְקִיחַת דְּבָרִים גַּשְׁמִיִּים וַעֲשִׂיָּתָם לְמִשְׁכָּן וְדִירָה לוֹ יִתְבָּרַךְ.

מִצַּד זֶה שֶׁהַתְּפִלָּה הִיא הַעֲלָאָה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, וּצְרִיכִים לְהַעֲלוֹת אֲפִלּוּ אֶת הַדְּבָרִים הַתַּחְתּוֹנִים בְּיוֹתֵר — הִנֵּה כְּשֶׁם שֶׁאֵצֶל הָאָדָם הַמִּתְפַּלֵּל בְּעַצְמוֹ צָרִיךְ לְקַחַת עִמּוֹ אֶת כָּל כֹּחוֹת נַפְשׁוֹ, גַּם הַכֹּחוֹת הַנְּמוּכִים, וּלְהַעֲלוֹת אוֹתָם, כְּמוֹ כֵן הוּא גַּם בִּכְלָלוּת יִשְׂרָאֵל.

אַהֲבַת הַיְרוּדִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל קֹדֶם הַתְּפִלָּה

שֶׁקֹּדֶם הַתְּפִלָּה צָרִיךְ לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ מִצְוַת 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ', כִּדְאִיתָא בִּפְרִי עֵץ חַיִּים וּמְבִיאוֹ אַדְמוּ"ר הַזָּקֵן בַּסִּדּוּר, צְרִיכִים לְכלֹל עַצְמוֹ עִם כָּלָם יַחַד. וְלָכֵן אֲפִלּוּ אוֹתָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בִּבְחִינַת אֶהֱלִיאָב — כִּדְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (תנחומא תשא יג) שֶׁהוּא הַיָּרוּד שֶׁבַּשְּׁבָטִים — גַּם אוֹתָם צְרִיכִים לְהַעֲלוֹת.

בְּשָׁעָה שֶׁיְּהוּדִי עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל, דְּהַיְנוּ, שֶׁכְּבָר עָשָׂה אֶת הַהֲכָנוֹת שֶׁיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת קֹדֶם הַתְּפִלָּה וְהוּא כְּבָר מוּכָן לַעֲמֹד לְהִתְפַּלֵּל — וַהֲרֵי בְּעֶצֶם עִנְיַן הָעֲמִידָה לְהִתְפַּלֵּל, וּבְפָרָט לְאַחֲרֵי הַהֲכָנוֹת שֶׁקֹּדֶם הַתְּפִלָּה, הֲרֵי הוּא נִתְעַלֶּה בְּעִלּוּי נַעֲלֶה בְּיוֹתֵר, שֶׁהֲרֵי הוּא מְנַתֵּק עַצְמוֹ מִכָּל עִנְיְנֵי הָעוֹלָם וְעוֹמֵד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. עָלוּל הוּא לַחְשֹׁב: אֵיזוֹ שַׂיָּכוּת יֵשׁ לוֹ עַתָּה עִם יְהוּדִי שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּךְ עֲדַיִן לַתְּפִלָּה, וַאֲפִלּוּ לֹא בַּהֲכָנוֹת לַתְּפִלָּה, יְהוּדִי יָרוּד?

עַל כָּךְ אוֹמְרִים לוֹ, שֶׁמִּצְוַת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל פְּרוּשָׁה אֲפִלּוּ לִיהוּדִי הַנִּמְצָא בְּקָצֶהוּ הַשֵּׁנִי שֶׁל הָעוֹלָם, בְּקָצֶהוּ הַשֵּׁנִי שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁלּוֹ בְּרוּחָנִיּוּת. וְעִנְיָן זֶה הוּא לֹא רַק מִצְוָה שֶׁל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה, אֶלָּא עִנְיָן שֶׁנּוֹגֵעַ גַּם לַתְּפִלָּה שֶׁלּוֹ וְלַעֲלִיּוֹת שֶׁלּוֹ. אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל הִיא הַכָּנָה וְהַקְדָּמָה לַתְּפִלָּה שֶׁלּוֹ.

וְהַטַּעַם לָזֶה — כִּי סֵדֶר הָעֲלִיָּה הוּא שֶׁצְּרִיכִים לְהַגְבִּיהַּ מֵהַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר, כַּיָּדוּעַ מִשֵּׁל הַגְּבָהַת הַבִּנְיָן עַל יְדֵי 'לִיווֹעֶר'. וּפְשִׁיטָא, שֶׁגַּם בְּנַפְשׁוֹ עָלָיו לָקַחַת עִמּוֹ לֹא רַק אֶת 'בְּצַלְאֵל' שֶׁבְּנַפְשׁוֹ, אֶלָּא גַּם אֶת 'דָּן' וְיָרוּד שֶׁבְּנַפְשׁוֹ. עָלָיו לְהִתְפַּלֵּל עִם כָּל הַכֹּחוֹת יַחַד, וּמִכָּלָם לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן לוֹ יִתְבָּרַךְ.

עִנְיַן חַ"י בְּרָכוֹת שֶׁבִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה כְּנֶגֶד חַ"י פְּעָמִים 'כַּאֲשֶׁר צִוָּה' שֶׁנֶּאֱמְרוּ בְּ'מִשְׁכָּן שֵׁנִי'

וְזֶהוּ עִנְיַן חַ"י הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, כְּנֶגֶד חַ"י פְּעָמִים 'כַּאֲשֶׁר צִוָּה' שֶׁנֶּאֱמְרוּ בְּ'מִשְׁכָּן שֵׁנִי', שֶׁבָּהֶם נִזְכָּר גַּם אֶהֱלִיאָב — כִּי תַּכְלִית הַכַּוָּנָה הִיא לַעֲשׂוֹת גַּם מֵהָעִנְיָנִים דְּאֶהֱלִיאָב' מִשְׁכָּן, וְכֵן בְּעִנְיַן הַתְּפִלָּה יֵשׁ צָרֵךְ לְהַעֲלוֹת גַּם אֶת 'אֶהֱלִיאָב'.

וּבְשָׁעָה שֶׁיִּשְׁנָהּ הַהַעֲלָאָה הַשַּׁמָיְמָה, שֶׁהַמִּתְפַּלֵּל יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ לִפְנוֹת לְאַף אֶחָד אֶלָּא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַדּוֹ — עַל יְדֵי זֶה מַמְשִׁיךְ הוּא מִלְמַעְלָה אֶת כָּל הַהַמְשָׁכוֹת הַנִּצְרָכוֹת אֵלָיו, רוֹפֵא חוֹלִים וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים וְכוּ'.

וְהַהַעֲלָאָה וְהַהַמְשָׁכָה פּוֹעֲלִים אֶת הַחִבּוּר וְהַיִּחוּד דְּהָאָדָם עִם אֱלֹקוּת, עַד לְהַיִּחוּד הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹן, שֶׁהוּא סִיּוּם הַתְּפִלָּה 'בַּשָּׁלוֹם', — יְחוּד הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹן, כַּיָּדוּעַ (ח"א ע' 199 ואילך):

וְאֶת הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָיִם לָעֲמוּדִים וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וְחִשַּׁק אֹתָם (לח כח)

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִיחֲצֵירָא זיע"א

אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה כְּנֶגֶד אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים רוּחָנִיִּים וּבְהֶם סוֹדוֹת רַבִּים

אֲפִשָּׁר לְרָמֹז, דְּצָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְבּוֹנֵן וְלִידַע דְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הֵם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְמַעְלָה, וְכָל אוֹת וָאוֹת נִבְרְאוּ מִמְּנָה כַּמָּה עוֹלָמוֹת, וְכַמָּה סוֹדוֹת בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר אֵין כֹּחַ בָּאָדָם לְהַשִּׂיג אֶחָד מֵאֶלֶף מֵהֶם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ג עג.). וּדְמוּת הָאוֹתִיּוֹת הָאֵלֶּה שֶׁל סֵפֶר הַתּוֹרָה יֵשׁ לְמַעְלָה בָּרוּחָנִיּוּת, וְכָל הַצְּרוּפִים שֶׁל אַלְפ"א בֵּיתו"ת וְכָל הַחֻשְׁבּוֹנוֹת הַיּוֹצְאִים מֵהֶם, הַכֹּל יֵשׁ כְּנֶגְדּוֹ בָּרוּחָנִיּוּת לְמַעְלָה.

וְהִנֵּה הָאוֹתִיּוֹת, כְּשֶׁהֵאֶצִילָם הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, בַּתְּחִלָּה הֵאֶצִילָם אוֹר נֶעְלָם מְאֹד שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם הַשָּׂגָה, וְהוֹרִידָם מַדְרֵגָה אַחַר מַדְרֵגָה וְהַלְבָּשָׁה אַחַר הַלְבָּשָׁה, עַד שֶׁהִתְקִינָם לְמַעְלָה דְּמוּת הָאוֹתִיּוֹת, וְהֵם אוֹרוֹת רוּחָנִיִּים, וּכְשֶׁנִּתָּנָם לָנוּ חָזַר וְהִלְבִּישָׁם בִּלְבוּשׁ גַּשְׁמִי, דּוּמְיָא דְּהַנִּשְׁמָה דְּאֵין לָהּ קִיּוּם בָּעוֹלָם הַזֶּה זוּלָתִי עַל יְדֵי לְבוּשׁ גּוּף זֶה שֶׁהוּא גַּשְׁמִי, כָּךְ הָאוֹתִיּוֹת. וְלָכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לִזָּהֵר מְאֹד בְּקְדֻשַּׁת הָאוֹתִיּוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וּבִתְפִלָּה, שֶׁיֵּדַע שֶׁבְּדָבָר קָדוֹשׁ הוּא עוֹסֵק, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמֹר מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ בְּטָהֳרָה.

הַפָּסוּק רוֹמֵז לְשָׁרְשָׁם הָרוּחָנִי שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת

וְהִנֵּה, חֶשְׁבּוֹן כ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, כְּשֶׁתּוֹסִיף עֲלֵיהֶם מנצפ"ך הַכְּפוּלוֹת, וְיִהְיֶה הַכֹּל כ"ז אוֹתִיּוֹת, יַעֲלֶה חֶשְׁבּוֹן הַכֹּל אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים בְּדִקְדּוּק, לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר.

וְזֶהוּ כַּוָּנַת הַפָּסוּק, **וְאֶת הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים,** הֵם כ"ז אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁעוֹלֶה חֶשְׁבּוֹנָם כָּךְ, **עָשָׂה** הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן **וָיִם לָעֲמוּדִים,** דְּהַיְנוּ, הֵם הַנּוֹשְׂאִים עַמּוּדֵי עוֹלָם, דְּעִקַּר הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים עַל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה נִתְיַסְּדוּ וְנִתְקַיְּמוּ.

וְצַפָּה רְאֵשֵׁיהֶם, דְּהַיְנוּ, אֵלֶּה הָאוֹתִיּוֹת מֵרֵאשֵׁיתָם עָשָׂה לָהֶם הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן הִתְלַבְּשׁוּת כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ הָעוֹלָמוֹת לְקַבֵּל אוֹרָם. וְאַחַר כָּךְ שֶׁנִּתְּנָם לָנוּ חָזַר וְהִלְבִּישָׁם בִּלְבוּשׁ גַּשְׁמִי כְּדֵי שֶׁנּוּכַל גַּם אֲנַחְנוּ לְהָבִין אוֹתָם, וְזֶהוּ שֶׁחָזַר וְאָמַר פַּעַם אַחֶרֶת **וְחִשַּׁק אֶתְכֶם**. וּלְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְזַהֵר בְּקִדֻּשָּׁתָם אַזְהָרָה יְתֵרָה וּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה כָּרָאוּי:

וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה (לט לג)

לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זיע"א

צָרִיךְ לְקַשֵּׁר עַצְמוֹ בִּתְפִלָּה לְצַדִּיק הַדּוֹר

צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְכַוֵּן בִּתְפִלָּתוֹ, שֶׁיְּקַשֵּׁר עַצְמוֹ לַצַּדִּיקִים שֶׁבַּדּוֹר. כִּי כָּל צַדִּיק שֶׁבַּדּוֹר הוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה מָשִׁיחַ, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁהַצַּדִּיקִים קוֹרִין זֶה לָזֶה מֹשֶׁה, כְּמוֹ 'מֹשֶׁה שַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ' (שבת קא: ועוד) וּמֹשֶׁה זֶה בְּחִינַת מָשִׁיחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית מט י) 'עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה', דָּא מֹשֶׁה מָשִׁיחַ (זוהר ח"א כה:).

וְכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה שֶׁכָּל אֶחָד מִתְפַּלֵּל הוּא בְּחִינַת אֵיבָר מֵהַשְּׁכִינָה, שֶׁהֵם אִבְרֵי הַמִּשְׁכָּן, שֶׁאֵין שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יָכוֹל לְאָעָלָא שַׁיְּפָא בְּשַׁיְּפָא כָּל חַד לְדוּכְתֵּיהּ אֶלָּא מֹשֶׁה בִּלְחוּדוֹ, בִּשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ לְהָבִיא וְלְקַשֵּׁר כָּל הַתְּפִלּוֹת לְצַדִּיק הַדּוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב 'וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה'. וְהוּא יוֹדֵעַ לְאָעָלָא שַׁיְּפָא בְּשַׁיְּפָא וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ קוֹמָה שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מ יח) 'וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן' (ח"א תורה ב):

חֹדֶשׁ נִיסָן

אַהֲבַת שָׁלוֹם

רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶּל מִקּוֹסוֹב זיע"א

בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ מִתְנוֹצֵץ יְשׁוּעָה וּבְפָרְט בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן שֶׁהוּא מְקוֹר כָּל הַחֳדָשִׁים

'רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה' (שמות יב ב). וְאִיתָא בְּשֵׁ"ס (פסחים ה.) בִּשְׁכַר שְׁלֹשָׁה רִאשׁוֹן הַיְנוּ פֶּסַח וְסֻכּוֹת וְלוּלָב זָכוּ לִשְׁלֹשָׁה רִאשׁוֹן, עַיֵּן שָׁם.

וְהִנֵּה רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן הוּא רֹאשׁ וּמָקוֹר לְכָל הַשְּׁלֹשָׁה רִאשׁוֹן וּמִמֶּנּוּ מִתְנוֹצֵץ כָּל בְּחִינוֹת רִאשׁוֹן, כִּי נוֹדָע שֶׁבְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ מִתְנוֹצֵץ יְשׁוּעָה מִצַּד הִתְחַדְּשׁוּת הַלְּבָנָה בְּסוֹד מִלּוּי הַלְּבָנָה, וּבִפְרָט בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן שֶׁהוּא רֹאשׁ וּמָקוֹר לְכָל הֶחָדָשִׁים. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַלְכוּת בֵּית דָּוִד רֶגֶל הָרְבִיעִי שֶׁמִּמֶּנּוּ מִתְנוֹצֵץ כָּל הַשְּׁלֹשָׁה רְגָלִים. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ זַ"ל (ר"ה ב.) בְּאֶחָד בְּנִיסָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָרְגָלִים.

בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן יֵרָאֶה אִישׁ הַמַּשְׂכִּיל לְהָסִיר מִמֶּנּוּ עָרְלַת הָאָזֶן עָרְלַת הַלֵּב וְעָרְלַת הַפֶּה

וְגַם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה מִתְנוֹצְצִים בְּחִינוֹת חָכְמָה בִּינָה דַּעַת, שָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת, בְּחִינַת רֹאשׁ. כִּי נוֹדָע (עי' פע"ח שער ספירת העומר פ"א) שֶׁהַדַּעַת הָיָה בְּגָלוּת מִצְרַיִם, וּבַחֹדֶשׁ הַזֶּה יָצָא הַדַּעַת מֵהַגָּלוּת, וְאָנוּ זוֹכִים לַהֲרָמַת וּנְשִׂיאוּת רֹאשׁ דִּקְדֻשָּׁה בְּחִינַת מֹחִין חָכְמָה בִּינָה דַּעַת.

וְעַל כֵּן צָרִיךְ כָּל אִישׁ הַמַּשְׂכִּיל לְרָאוֹת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ זֶה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הָאֱלֶ"ף, וְהַיְנוּ שֶׁיִּרְאֶה לְהָסִיר שָׁלוֹשׁ עֲרָלוֹת אֵלּוּ הַיְנוּ אֹזֶן לֵב פֶּה, שֶׁרָאשֵׁי תֵּבוֹת הוּא אֶלֶף, כִּדְאִיתָא בְּעוֹלְלוֹת אֶפְרַיִם (ח"ג עמוד יא מאמר תיח) עַל הַפָּסוּק 'הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה' (שיר השירים ח יב), עַיֵּן שָׁם.

וְעַל יְדֵי הַמְשָׁכַת הָאֱלֶ"ף זוֹכֶה לְאָדָם דִּקְדֻשָּׁה וְלַהֲרָמַת וּנְשִׂיאוּת רֹאשׁ דִּקְדֻשָּׁה, כִּי בְּלֹא הַסָּרַת ג' עֲרָלוֹת הַנַּ"ל שֶׁהָרָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁלָּהֶם אָלֶף, אֲזַי הוּא נִרְגָּן מַפְרִיד אֶלֶ"ף מִן אָדָם וְנִשְׁאָר דָּם חַס וְשָׁלוֹם, 'וּמַפְרִיד אַלֶּף לֹא יִרְאֶה מְאוּרוֹת' (ע"פ זמר 'אל מסתתר'), אֲבָל עַל יְדֵי הַמְשָׁכַת הָאֱלֶף נַעֲשֶׂה מִן דָּם בְּחִינַת אָדָם דִּקְדֻשָּׁה.

עִנְיַן זְבִיחַת הַטָּלֶה לְקָרְבַּן פֶּסַח

וְזֶהוּ רֶמֶז זְבִיחַת הַטָּלֶה לְקָרְבַּן פֶּסַח בְּחֹדֶשׁ זֶה, כִּי 'טָלֶה' בְּגִימַטְרִיָּא 'דָּם', שֶׁהוּא שֵׁם אֱהְיֶ"ה בְּרִבּוּעַ [א, אה, אהי, אהיה] כַּנּוֹדָע, וְעַל יְדֵי הַמְשָׁכַת הָאֱלֶף כַּנַּ"ל נִזְבָּח הַטָּלֶ"ה וְנַעֲשֶׂה אָדָם דִּקְדֻשָּׁה. וְזוֹ הִיא הַכַּוָּנָה בְּמַאֲמָרָם זַ"ל (שמו"ר יז ג) דָּ"ם פֶּסַח וְדַ"ם מִ"לָה, וד"ל.

בְּאוּר טָעוּת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ שֶׁקָּרָא 'הַחֹרֶשׁ הָיָה לְבָם'

וְעַל פִּי הַדְּבָרִים הַנַּ"ל יוּבַן מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זַ"ל (שבת קמז:) עַל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ שֶׁחָלָה וְטָעָה וְהָיוּ קָרֵי עַל הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם - הַחֹרֶשׁ הָיָה לְבָם. פֵּרוּשׁ שֶׁנָּפַל מִמַּדְרֵגָתוֹ בְּג' בְּחִינוֹת הַנַּ"ל הַיְנוּ אֹזֶן לֵב פֶּה, וּלְכָךְ טָעָה בְּדִבּוּר פֶּה וְרוֹמְזוּ לָעֲרָלַת הַפֶּה, וְקָרֵי 'הַחֹרֶשׁ' רוֹמְזוּ לְעָרְלַת הָאֹזֶן, 'הָיָה לְבָם' רוֹמְזוּ לְעָרְלַת הַלֵּב.

וּמִי שֶׁזּוֹכֶה בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לְמוּל ג' הָעֲרָלוֹת הַנַּ"ל, אֲזַי מְהֻפָּךְ הַצִּרּוּף לְהַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, וּמַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הָעֶשֶׂר עֲטָרוֹת (עי' שבת פז:) הָרוֹמְזִים לְעֶשֶׂר סְפִירוֹת עֶשֶׂר מִדּוֹת כַּנּוֹדָע וְדוֹ"ק (פרשת החודש):

חֲזַק וְנִתְחַזֵּק

בֶּתֶם אוֹפִיר

רַבִּי יִצְחָק אַיְיזִיק מִקּוֹמַארְנָא זיע"א

יְסוּרִים וְחַשְׁכוּת הַקְּדָמָה לְהָאֳרוֹת נִפְלָאוֹת

כַּמָּה פְּעָמִים אָדָם בְּצַעַר וְחַשְׁכוּת וְעַצְבוּת וְהִסְתָּרוֹת פָּנִים, עַד כְּמַעַט שֶׁהוּא אָבוּד וְנֶאֱבָד בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וּמַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁאֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּכָל תְּנוּעָה. כִּי בְּעֵת הַחֲשָׁכוּת וְהַסְתָּרָה רוֹאִין לְמַעְלָה לְמִי אַתָּה פּוֹנֶה, וּלְמִי לִבְּךָ פּוֹנֶה בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה.

וְאָז בְּרֶגַע פִּתְאוֹם יָבוֹא אָדוֹן אֶל הֵיכָלוֹ, וְיָאִיר עָלָיו אוֹר מַפְלִא בְּחִיּוּת אֱלֹהוּת, עַד שֶׁנִּתְבַּטֵּל מִמֶּנּוּ כָּל הַמִּדּוֹת, וּבָא לְמַעְלָה מִן הַמִּדּוֹת בְּתַעֲנוּג מַפְלִא, כְּמוֹ שֶׁאָמַר דּוֹדִי מָרָן הַקָּדוֹשׁ: 'הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ' (בראשית א ב), וּבְרֶגַע יְשׁוּעַת ה' בְּהֶרֶף עַיִן, 'יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר'. (הקדמה שניה):

אֲזוֹר אֵלִיָּהוּ

רַבִּי אֵלִיָּהוּ מִוִּויסְקִיט זיע"א

עִקַּר הָאֱמוּנָה הִיא הִתְחַזְּקוּת בְּעֵת הַהֶסְתֵּר

וְעִקַּר הָאֱמוּנָה הִיא בְּעֵת שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ כְּבָיְכוֹל מִתְנַהֵג עִם הָאָדָם בִּבְחִינַת הֶסְתֵּר וְהָאָדָם הוּא בְּצִמְצוּם רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְזֶהוּ הַנִּסָּיוֹן שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ מְנַסֶּה אֶת הָאָדָם אִם מַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ אַף בְּעֵת כָּזוֹ בְּגֹדֶל הָאֱמוּנָה, וְשֶׁיֵּדַע בְּבֵרוּר שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ טוֹב וּמֵטִיב וּמְנַהֵג עִם בְּרִיּוֹתָיו בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְזֶה הַמַּחְסוֹר וְהַצִּמְצוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ הוּא בְּוַדַּאי לְטוֹבָתוֹ, וּמִי יָבֹא לְהָרַהֵר אַחַר הָאֵל דֵּעוֹת כִּי רָחוֹק הוּא מִלְּהַשִּׂיג הַנְהָגוֹתָיו יִתְבָּרַךְ.

וְאִם אֵין לוֹ לְהָאָדָם אֱמוּנָה חַס וְשָׁלוֹם רָחוֹק הוּא מִלִּכְנֹס לְתוֹךְ שַׁעַר הַקְּדֻשָּׁה, וְאֵין לוֹ עֵצָה רַק לְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּזְכֶּה לָבֹא לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וְכַמְבֹאָר בְּחוֹבַת הַלְּבָבוֹת (פורים):

תִּפְאֶרֶת יוֹסֵף

רַבִּי מָרְדְּכַי יוֹסֵף מֵרַאדְזִין זיע"א

טוֹבַת הָאָדָם הִיא שֶׁיִּתְהַוֶּה לוֹ הֶסְתֵּר בְּעֶבוֹדַת ה' וְיִתְגַּבֵּר עָלָיו

עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן (לח כא). אִיתָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ג קעח:): 'וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא' (במדבר יח כג), הוּא אַשְׁלִים לְפִגִימָא דְּעָלְמָא, וַאֲפִלּוּ הָהוּא סִטְרָא דְּצִפּוֹן דְּאִשְׁתָּאַר חָסֵר בְּעָלְמָא הוּא אַשְׁלִים וְכוּ'.

הֵינוּ כִּי בְּעֵת אֲשֶׁר אוֹרוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנַהִיר בְּתִפְיסַת אָדָם, יֵשׁ לוֹ לְהָאָדָם הָהוּא גֹּדֶל תַּקִּיפוּת, כִּדְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (תנחומא תבא א) כַּמָּה מִתְחַטְּאִין וְכַמָּה יֵשׁ לָהֶם פִּתְחוֹן פֶּה לְעוֹשֵׂי מִצְוֹת.

כִּי בְּעֵת עֲשִׂיַּת הַמִּצְוֹת בְּפֹעַל, אָז יֵשׁ לוֹ לָאָדָם תַּקִּיפוּת גָּדוֹל, וְעוֹמֵד נֶגֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמַכִּיר אֵיךְ שֶׁבְּזֶה הַמָּקוֹם נָתַן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מָקוֹם לְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּפֹעַל, וְעוֹמֵד נֹכַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאוֹמֵר 'בָּרוּךְ אַתָּה אֲשֶׁר קִדַּשְׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו', וְאוֹמֵר בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, וּמַכִּיר שֶׁכָּעֵת יֵשׁ לוֹ חִבּוּר עִם אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאָז נִקְרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲצֶל הָאָדָם 'אַתָּה' מִכְּיוָן שֶׁמַּכִּיר הַחִבּוּר שֶׁלּוֹ עִם אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְאִם הָאָדָם יַעֲמֹד תָּמִיד כָּל כָּךְ נֹכַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָאוֹר תָּמִיד יָאוֹר לוֹ בְּתִפְיסָתוֹ וְלֹא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם הֶסְתֵּר, לֹא הָיָה שַׁיָּךְ שׁוּם עֲבוֹדָה אֲצֶל הָאָדָם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָפֵץ לְהֵטִיב לִבְרִיּוֹתָיו וְרָצָה שֶׁתִּהְיֶה עֲבוֹדַת הָאָדָם נִקְרֵאת עַל שֵׁם הָאָדָם כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה נִקְרָא 'יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל' (תהלים קכח ב).

עַל כֵּן הִצִּיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא תָּמִיד יַכִּיר הָאָדָם אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְפֹרָשׁ, וְהֵנִיחַ כַּמָּה מְקוֹמוֹת אֲשֶׁר שָׁם הָאָדָם אֵינוֹ מַכִּיר הַכְּבוֹד שָׁמַיִם מֵאֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת, וּבְאֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת נִקְרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵצֶל הָאָדָם בְּשֵׁם 'הוּא'.

וְזֶה 'וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא', הֵינוּ מֵאַחַר שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִצִּיב בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁכְּבוֹד שָׁמַיִם כְּבָיְכוֹל אֵינוֹ בִּשְׁלֵמוּת בִּלְתִּי עֲבוֹדַת אָדָם, מִמֵּילָא צָרִיךְ הָאָדָם לְהַשְׁלִים עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת, וְזֶה נִקְרָא 'עֲבֹדַת הַלְוִיִּם'.

וְעַל זֶה מְסַיֵּם הַכָּתוּב **בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן**, וּכְמוֹ שֶׁבֵּאֵר בְּזֶה כְּבוֹד אָבִי זְקֵנִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה שֶׁהַשֵּׁם 'אִיתָמָר' מְכֻוָּן עַל 'אִי – תָּמָר', וְהֵינוּ כִּי 'תָּמָר' מְרַמֵּז עַל אַחֲרִית טוֹבָה, שֶׁתָּמָר הוּא הָאַחֲרוֹן מִן כָּל שִׁבְעַת הַמִּינִים, וְאִיתָא בְּשַׁ"ס (תענית כט:) 'לְתַת לָכֶם אַחֲרִית וְתִקְוָה' (ירמיה כט יא) אֵלּוּ דְּקָלִים.

וְהֵינוּ שֶׁמְּרַמֵּז שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְאֶה לֶעָתִיד שֶׁלֹּא יֵצֵא שׁוּם נֶפֶשׁ אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חוּץ לִגְבוּלוֹ, וְרַק כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִלֵּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה 'אִי – תָּמָר', שֶׁבַּל יִסְמֹךְ עַל זֶה הַתַּקִּיפוּת, וְרַק כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהֵנִיחַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַשְׁלִים הַכְּבוֹד שָׁמַיִם כְּבָיְכוֹל מְכֻוָּן בְּזֶה הָעוֹלָם לְהַשְׁלִים:

אֵשׁ קֹדֶשׁ

רַבִּי קְלוֹנִימוּס קַלְמִישׁ מִפִּיסֶצְנָא זיע"א

'הַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר יְשׁוּעוֹת בּוֹ מַקִּיפוֹת' - בְּחִינַת אוֹר מַקִּיף - יְשׁוּעָה לְמַעְלָה מִן הַמִּשְׁעָר

כְּשֶׁבָּאִים יִסּוּרִים מְעַטִּים עַל הָאָדָם חַס וְשָׁלוֹם, אָז יָכוֹל לְהַסְתִּירָם בְּקִרְבּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהֵם קְטַנִּים מִמֶּנּוּ וְהוּא מַקִּיף אוֹתָם, וּכְשֶׁמִּתְרַבִּים יוֹתֵר, כְּבָר אֵינוֹ יָכוֹל לְהַסְתִּירָם רַק מֵכִּרַח לְגַלּוֹת אוֹתָם בְּדִבּוּר אוֹ בִּבְכִיָּה אוֹ צְעָקָה, מִפְּנֵי שֶׁנִּתְרַבּוּ עַד שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקִּיפָם.

מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁמִּתְרַבִּים חַס וְשָׁלוֹם עוֹד יוֹתֵר, אָז הֵם מַקִּיפִים אוֹתוֹ וְכֻלּוֹ מְעַטָּף בָּהֶם, בִּבְחִינַת 'וַיִּקַּף רֹאשׁ וּתְלָאָה' (איכה ג ה). 'תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף' (תהלים קב א) אֶת עַצְמוֹ בְּהֶעָנִיּוּת וְצָרוֹת, לָכֵן 'לִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ', שֶׁשּׁוֹפֵךְ אֶת כָּל עַצְמוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר בְּמִזְמוֹר אֵלַי אֵלַי לָמָה עֲזַבְתָּנִי 'כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי' (שם כב טו).

וְכֵן לְהֶפֶךְ, כְּשֶׁה' עוֹזֵר לְאִישׁ רַק יְשׁוּעָה קְטַנָּה כְּפִי צָרְכֵיהֶן וְיוֹתָן, אָז הוּא מַקִּיף אֶת הַיְשׁוּעָה שֶׁבָּאָה לוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁעוֹזֵר לוֹ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִכְּפִי צָרְכֵיהֶן, אָז הַיְשׁוּעָה מַקֶּפֶת אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עַל חֹדֶשׁ נִיסָן שֶׁהַ'יְשׁוּעוֹת בּוֹ מַקִּיפוֹת'.

הָעִנְיָן אֶפְשָׁר, כִּי נוֹדָע שֶׁבְּאוֹרוֹת וּסְפִירוֹת יֵשׁ אוֹר פְּנִימִי וְאוֹר מַקִּיף, אוֹר פְּנִימִי הוּא אוֹר קָטָן שֶׁיְּכוֹלָה הַכְּלִי לְסָבְלוֹ, וְאוֹר מַקִּיף הוּא אוֹר רַב שֶׁאֵין הַכְּלִי יְכוֹלָה לְסָבְלוֹ, וְיוֹצֵא וּמַקִּיף אוֹתָהּ מִבַּחוּץ. וְכָל הַיְשׁוּעוֹת עַל יְדֵי הַסְּפִירוֹת ה' מַשְׁפִּיעַ לָנוּ כַּנּוֹדָע.

לָכֵן כְּשֶׁה' שׁוֹלֵחַ לְאִישׁ יְשׁוּעָה עַל יְדֵי אֵיזֶה סְפִירָה, אִם רַק מִבְּחִינַת אוֹר פְּנִימִי שֶׁל הַסְּפִירָה מֵאִיר לוֹ, אָז הֲגַם שֶׁאוֹר פְּנִימִי שֶׁל הַסְּפִירָה גְּדוֹלָה הַרְבֵּה גַּם מֵאוֹר מַקִּיף שֶׁל הָאִישׁ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁמִּן אוֹר פְּנִימִי בָּאָה, לָכֵן גַּם לוֹ יְשׁוּעָה רַק בְּחִינַת פְּנִימָה נִתָּן, הַיְנוּ רַק כְּפִי צָרְכֵיהֶן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁמִּן אוֹר מַקִּיף שֶׁל הַסְּפִירָה בָּאָה, אָז גַּם לוֹ יְשׁוּעָה רַבָּה בְּחִינַת מַקִּיף, יוֹתֵר הַרְבֵּה מִכְּפִי הַצָּרִיךְ לוֹ נִתָּן (חג הפורים):

אוֹצָרוֹת גְּאוֹנֵי הַדּוֹרוֹת

לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת (לה ג)

עִמּוּדֵי אֵשׁ לְבֵית יוֹסֵף

רַבִּי צְבִי הִירְשׁ וַיים זַצַ"ל

הַבְעָרַת אֵשׁ הַגֵּיהִנּוֹם בְּשַׁבָּת עַל יְדֵי הַמַּחְלָלָהּ

וְנִרְאֶה דְּיָדוּעַ שֶׁאֵין טוֹבָה גְּדוֹלָה לְיִשְׂרָאֵל מֵהַשַּׁבָּת שֶׁהוּא מְקוֹר הַבְּרָכוֹת וְהַשֶּׁפַע, כִּי כָּל בִּרְכָאִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תַּלְיָין (זוה"ק ח"ב פח.). וְהִנֵּה סְתָם רְשָׁעִים אֵינָם נִדּוֹנִים בְּגֵיהִנֹּם בְּשַׁבָּת (שם ח"א יד:), אֲבָל הָרָשָׁע הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת נִדּוֹן בְּגֵיהִנּוֹם אַף בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, אַךְ הוּא בְּעַצְמוֹ מֻכְרָח לְהַבְעִיר הָאֵשׁ בְּגֵיהִנֹּם, כִּי מִי יְחַלֵּל בָּעֲדוֹ. וְהִנֵּה גַּם זֹאת אָמַר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה לְיִשְׂרָאֵל תִּרְאוּ לְבַל תְּחַלְּלוּ אֶת הַשַּׁבָּת, כְּדֵי שֶׁבַּעֲבוּר זֶה **לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת**, רָצָה לוֹמַר אַף בְּגֵיהִנּוֹם.

וְכֹל אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ עֲצֵי שִׁטִּים לְכָל מְלֶאכֶת הָעֲבֹדָה הֵבִיאוּ (לה כד)

מְגִלָּה צְפוּנוֹת

רַבִּי אֱלִיָּהוּ הַכֹּהֵן זַצַ"ל

נֵס הַסְּפָקַת עֲצֵי הַשִּׁטִּים לְכָל מְלֶאכֶת הָעֲבוֹדָה

יֵשׁ לְפָרֵשׁ עַל אָמְרוֹ 'וְכֹל אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ עֲצֵי שִׁטִּים לְכָל מְלֶאכֶת הָעֲבֹדָה הֵבִיאוּ', שֶׁבְּהֵיוֹת שֶׁאֲרָזִים אֵלּוּ נִטָּעִים יַעֲקֹב כְּשֶׁיָּרַד לְמִצְרַיִם, וּכְשֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל הֶעֱלוּם עִמָּהֶם כְּאָמְרָם זַ"ל (תנחומא תרומה ט), וּבְהֵיוֹת קָשֶׁה עֲלֵיהֶם, לֹא הֶעֱלוּ דָּבָר מִסְּפִיק, וּמַגִּיד לְהַסְתִּירָם רַק מֻכְרָח לְגַלּוֹת אוֹתָם בְּדִבּוּר אוֹ בִּבְכִיָּה אוֹ צְעָקָה, מִפְּנֵי שֶׁנִּתְרַבּוּ עַד שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקִּיפָם.

הַכָּתוּב הַנִּ֫ם שֶׁנַּעֲשָׂה, דְּכָל מִי שֶׁנִּמְצָא אִתּוֹ עֲצֵי שִׁטִּים׳, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה בְּיָדוֹ דָּבָר מַסְפִּיק לְכָל הַמְּלָאכָה, עִם כָּל זֶה ׳לְכָל מְלֶאכֶת הָעֲבֹדָה הֵבִיאוּ׳ דֵּי סִפּוּקָהּ, שֶׁנַּעֲשָׂה נֵס יֵשׁ מִיֵּשׁ, דְּכָל עֵת שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְהָבִיא הָיָה מוֹצֵא לְהָבִיא, דְּכֵיוָן שֶׁבִּרְצוֹנוֹ וּבְכַוָּנָתוֹ הָיָה אוֹמֵר מִי יִתֵּן שֶׁיִּהְיֶה בְּיָדִי שִׁעוּר סִפּוּק מִדָּבָר זֶה, הָיָה מְמַלֵּא הקב״ה רְצוֹנוֹ.

וְהוּא עַל דֶּרֶךְ שֶׁפֵּרֵשׁ הֶחָסִיד בַּעַל לוּחוֹת הַבְּרִית (פרשת תרומה תורה אור אות ד)

עַל פָּסוּק ׳וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה׳ וְגוֹ׳, דְּכָל מִי שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ לִיטְרָא שֶׁל זָהָב לְהָבִיא, וְהָיָה בְּלִבּוֹ לוֹמַר מִי יִתֵּן שֶׁיִּהְיֶה בְּיָדִי שְׁנֵי לִיטְרִין לְהָבִיא, נַעֲשָׂה לוֹ נֵס שֶׁאוֹתוֹ לִיטְרָא הָיָה נִמְצָא בָּהּ שְׁנֵי לִיטְרִין, וְזֶהוּ ׳מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי׳, כַּשֶּׁעוּר שֶׁיִּדְּבֶנּוּ לִבּוֹ - תִּקְחוּ, שֶׁאִם הֵבִיא לִיטְרָא שֶׁל זָהָב וּבְלִבּוֹ לָתֵת שְׁנַיִם, אֶלָּא שֶׁאֵין מַשֶּׂגֶת בְּאוֹתוֹ לִיטְרָא הַמֵּבִיא - הָיוּ לוֹקְחִים שְׁתַּיִם.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא ה׳ בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה
(לה ל)

נְתִיבוֹת שָׁלוֹם
רַבִּי עֶזְרָא הַבַּבְלִי זַצ״ל

שְׁמוֹ הַטּוֹב שֶׁל בְּצַלְאֵל יוֹתֵר טוֹב מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנִּכְנַס לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים

מוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (ש״ר מח, א), ״׳רְאוּ קָרָא ה׳ בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל״ זֶהוּ שֶׁכָּתוּב ״טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב״ (קהלת ז, א). כַּמָּה הוֹלֵךְ שֶׁמֶן טוֹב, מִקְיטוֹן לְטָרְקְלִין. וְשֵׁם טוֹב, הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ״וַיֵּצֵא שֵׁם דָּוִיד בְּכָל הָאֲרָצוֹת״ (דה״א יד, יז). שֶׁמֶן טוֹב, נוֹפֵל עַל הַמֵּת וְהוּא מַבְאִישׁ. שֵׁם טוֹב, נוֹפֵל עַל הַמֵּת וְאֵינוֹ מַבְאִישׁ.

יֵשׁ לִשְׁאֹל, מַה פֵּרוּשׁ הַמִּדְרָשׁ ״׳רְאוּ קָרָא ה׳ בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל״ זֶהוּ שֶׁכָּתוּב ״טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב״׳. וְעוֹד מַה בְּאוּר הַמָּשָׁל שֶׁמֶן טוֹב הוֹלֵךְ מִקְיטוֹן לְטָרְקְלִין, הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁשֶּׁמֶן טוֹב הוֹלֵךְ מֵחֶדֶר קָטָן לְחֶדֶר גָּדוֹל.

וְיוֹבָן, בְּהַקְדִּים אֶת דִּבְרֵי הגמ׳ בִּבְרָכוֹת (נה.), ׳אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בְּצַלְאֵל, עַל שֵׁם חָכְמָתוֹ נִקְרָא. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הקב״ה לְמֹשֶׁה, לֵךְ אֱמֹר לוֹ לִבְצַלְאֵל עֲשֵׂה לִי מִשְׁכָּן אָרוֹן וְכֵלִים, הָלַךְ מֹשֶׁה וְהִפֵּךְ, וְאָמַר לוֹ עֲשֵׂה אָרוֹן וְכֵלִים וּמִשְׁכָּן. אָמַר לוֹ, מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם אָדָם בּוֹנֶה בַּיִת וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיס לְתוֹכוֹ כֵּלִים, וְאַתָּה אוֹמֵר עֲשֵׂה לִי אָרוֹן וְכֵלִים וּמִשְׁכָּן, כֵּלִים שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה, לְהֵיכָן אַכְנִיסֵם, שֶׁמָּא כְּךָ אָמַר לְךָ הקב״ה, עֲשֵׂה מִשְׁכָּן אָרוֹן וְכֵלִים, אָמַר לוֹ, שֶׁמָּא בְּצַל אֵל הָיִיתָ וְיָדַעְתָּ׳.

מֵעַתָּה יוּבַן, שֶׁהַמִּדְרָשׁ בָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁה׳ קָרָא לִבְצַלְאֵל בִּשְׁמוֹ ׳בְּצַלְאֵל׳ עַל שֵׁם מַעֲשָׂיו וְחָכְמָתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בגמ׳ בְּרָכוֹת, וּבָא הַמִּדְרָשׁ לְלַמְּדֵנוּ שֶׁשֵּׁם טוֹב׳ עָדִיף עַל ׳שֶׁמֶן טוֹב׳, כְּלוֹמַר, הַפֵּרוּשׁ שֶׁל שֶׁמֶן טוֹב הוּא שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה שֶׁבּוֹ הָיוּ מוֹשְׁחִים אֶת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, כַּכָּתוּב ״כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן שֶׁיֹּרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו״ (תהלים קלג, ב), וְהַמִּדְרָשׁ מְדַבֵּר עַל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וּמְלַמְּדֵנוּ שֶׁעָדִיף שֵׁם טוֹב שֶׁל אָדָם שֶׁנּוֹדָע בִּזְכוּת חָכְמָתוֹ וּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, יוֹתֵר מִשֶּׁמֶן טוֹב הַיָּנוּ יוֹתֵר מֵהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְזֶהוּ בְּאוּר הַמָּשָׁל בַּמִּדְרָשׁ ׳שֶׁמֶן טוֹב הוֹלֵךְ מִקְיטוֹן לְטָרְקְלִין׳, כְּלוֹמַר, הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁנִּמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, יֵשׁ לוֹ זְכוּת לְהִכָּנֵס מֵהַדְּבִיר לַהֵיכָל וּלְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, אַף עַל פִּי כֵן שֵׁם טוֹב כְּמוֹ שֶׁל בְּצַלְאֵל עָדִיף עָלָיו, שֶׁשְּׁמוֹ הַטּוֹב הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְהוֹסִיף הַמִּדְרָשׁ ׳שֵׁם טוֹב נוֹפֵל עַל הַמֵּת וְאֵינוֹ מַבְאִישׁ׳, כְּלוֹמַר, גַּם אַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל הָאָדָם מְזַכִּירִים אוֹתוֹ עִם שְׁמוֹ הַטּוֹב, כְּמוֹ שֶׁמַּזְכִּירִים אֶת בְּצַלְאֵל בְּכָל שָׁנָה בְּקְרִיאַת הַפָּרָשָׁה. (באדיבות ׳מכון חכמי ספרד׳ נתיבות)

וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֵת כָּל הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִמְלֶאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשֹׂת אֹתָהּ וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר (לו ג)

פְּנִינִים יְקָרִים
רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּצַלְאֵל נַייְמִין זַצ״ל

הַשְׁכָּמַת עוֹשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לַאֲכִילָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבַטְּלוּ מֵעֲבוֹדַת הַמִּשְׁכָּן

שָׁמַעְתִּי מֵהַגָּאוֹן מִלַּייפְּנִיק זי״ל [בַּעַל הַבְּרוּךְ טַעַם], דְּהִנֵּה הָעוֹשִׂי מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן מֶה הָיוּ מְבִיאִים, אַךְ יֵשׁ לוֹמַר עַל פִּי מַה דְּקַיְּמָא לָן (ב״מ פג:) פּוֹעֵל יוֹצֵא וְאוֹכֵל מִזְּמַן בַּעַל הַבַּיִת, אֲבָל עוֹשֵׂי מִשְׁכָּן הִשְׁכִּימוּ בַּבֹּקֶר לֶאֱכֹל. וְזֶה שֶׁאָמַר **וְהֵם** רָאשֵׁי תֵּבוֹת וְ׳הָעוֹשִׂי מְ׳לָאכָה **הֵבִיאוּ אֵלָיו בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר**, רָצָה לוֹמַר זְמַן אֲכִילָה זֹאת הֵבִיאוּ, כִּי הִשְׁכִּימוּ מִקֹּדֶם שֶׁלֹּא יְבַטְּלוּ בַּבֹּקֶר מֵעֲבוֹדַת הַמִּשְׁכָּן.

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן (לח כא)

מְאוֹר עֵינַיִם
רַבִּי מֵאִיר וֶרְגַאנִי הַכֹּהֵן זַצ״ל

גְּאֻלַּת ה׳ קַיֶּמֶת לְעוֹלָם

נִרְאֶה לְפָרֵשׁ, בְּהַקְדִּים אֶת דִּבְרֵי הַמְפָרְשִׁים (ע״פ דברי המדרש תנחומא פר׳ אחרי מות סי׳ יח), כִּי הַטַּעַם שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ פַּעֲמַיִם, מִשּׁוּם שֶׁגְּאֻלָּתָם הָיְתָה עַל יְדֵי אָדָם בָּשָׂר וָדָם, וּכְשֵׁם שֶׁלָּאָדָם יֵשׁ סוֹף, גַּם גְּאֻלָּתוֹ יֵשׁ לָהּ סוֹף. אָמְנָם, הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה, שֶׁתִּהְיֶה עַל יְדֵי ה׳ תִּהְיֶה קַיֶּמֶת לְעוֹלָם, כְּשֵׁם שֶׁה׳ חַי וְקַיָּם לָעַד.

וְכָזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ אֶת כַּוָּנַת הַכָּתוּב ״אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן״, שֶׁנִּתְמַשְׁכֵּן פַּעֲמַיִם וְנֶחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהַטַּעַם הוּא מִשּׁוּם שֶׁהוּא ״פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה״ שֶׁהוּא בָּשָׂר וָדָם, וְכֵן הַגְּאֻלָּה הַשְּׁנִיָּה הָיְתָה עַל יְדֵי עֶזְרָא הַסּוֹפֵר שֶׁהוּא גַּם כֵּן בָּשָׂר וָדָם כְּמוֹ ״בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן״.

אוּלָם קָשֶׁה, הֲלֹא גְּאֻלַּת מִצְרַיִם הָיְתָה עַל יְדֵי ה׳ בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ, כַּנֶּאֱמַר ״וַיּוֹצִאֵנוּ ה׳ מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה וּבְמֹרָא גָּדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים״ (דברים כו, ח), וַהֲרֵי אַחֲרֵי גְּאֻלָּה זוֹ עַם יִשְׂרָאֵל גָּלוּ, וְאִם כֵּן מַה הוֹעִיל לְיִשְׂרָאֵל זֶה שֶׁה׳ הוֹצִיאָם בְּעַצְמוֹ? וְיֵשׁ לוֹמַר, שֶׁזֶּה הוֹעִיל לָהֶם שֶׁלֹּא יָשׁוּבוּ עוֹד לְמִצְרַיִם.

וְכָזֶה תּוּבַן סְמִיכוּת הַכְּתוּבִים ״כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תֹסִפוּ לִרְאֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם: ה׳ יִלָּחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן״ (שמות יד, יג-יד), שֶׁכֵּיָון שֶׁה׳ נִלְחַם לָכֶם לֹא תָּשׁוּבוּ לְמִצְרַיִם עוֹד. וּלְפִי זֶה בַּגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא תִּהְיֶה עַל פִּי ה׳ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ אָז וַדַּאי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה עוֹד גָּלוּת, כֵּיָון שֶׁאֵין עוֹד מָקוֹם לְהִתְפַּזֵּר בּוֹ, לָכֵן לֹא יִהְיוּ יוֹתֵר גָּלוּת וְשִׁעְבּוּד. (באדיבות ׳מכון חכמי ספרד׳ נתיבות)

וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳ כֵּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה (לט מג)

תְּהִלָּה לְדָוִד
רַבִּי דָּוִד אֲמַאדּוֹ זַצ״ל

בִּרְכַּת מֹשֶׁה לְעוֹשֵׂי הַמִּשְׁכָּן אַף שֶׁשִּׁנּוּ מִצִּוּוּיוֹ

מוּבָא בְּתוֹסֶפְתָּא מְנָחוֹת (פ״ז ה״ח), ׳מֶה הָיְתָה בִּרְכָּה שֶׁבֵּרְכָם, אוֹמֵר לָהֶם

תִּשְׁרָה שְׁכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם׳. יֵשׁ לְרַקְּדֵק, מַדּוּעַ בֵּרֵךְ מֹשֶׁה ׳שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם׳ וְלֹא ׳בְּמַקְדָּשׁ שֶׁעֲשִׂיתֶם׳.

וְיוּבַן עַל פִּי מַה שֶׁאָמְרוּ בגמ׳ בְּרָכוֹת (נה.), שֶׁאַף שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לְבְצַלְאֵל לַעֲשׂוֹת תְּחִלָּה כֵּלִים וְאַחַר כָּךְ מִשְׁכָּן, בְּצַלְאֵל עָשָׂה לְהֶפֶךְ, וְטַעְמוֹ הָיָה שֶׁכָּךְ הוּא מִנְהַג הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת תְּחִלָּה בַּיִת וְאַחַר כָּךְ לְהַכְנִיס כֵּלִים לְתוֹכוֹ. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, ׳בְּצַל אֵל הָיִיתָ׳, שֶׁבֶּאֱמֶת כָּךְ צִוָּה לִי ה׳.

וְעַל פִּי זֶה בֹּאֵר הַיְרוּשַׁלְמִי (פאה פ״א ה״א) אֶת הַפָּסוּק ״וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ אֶת מֹשֶׁה״ (שמות לח, כב), ׳לֹא נֶאֱמַר ׳אֲשֶׁר צִוָּה אוֹתוֹ מֹשֶׁה׳, אֶלָּא ״אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ אֶת מֹשֶׁה״, אֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ, הִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה מִסִּינַי׳.

וְזֶה יֵשׁ לְבָאֵר, מַה שֶּׁאָמַר הַפָּסוּק ״וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳״, וְלֹא ׳כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה׳. מְשׁוּם שֶׁמֹּשֶׁה צִוָּה לַעֲשׂוֹת קֹדֶם כֵּלִים וְרַק אַחַר כָּךְ מִשְׁכָּן, אַף ה׳ צִוָּה קֹדֶם לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאַחַר כָּךְ אֶת הַכֵּלִים, וְעוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה עָשׂוּ כְּפִי שֶׁאָמַר לָהֶם בְּצַלְאֵל, ״כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳״.

וְכָזֶה יוּבַן, מַדּוּעַ בֵּרֵךְ מֹשֶׁה ׳שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם׳, כַּוָּנָתוֹ, שֶׁאַף שֶׁעָשׂוּ הֵפֶךְ צִוּוּיוֹ, מִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר שֶׁעָשׂוּ עַל פִּי בְּצַלְאֵל שֶׁהָיָה חָכָם וְיָדַע לְהָבִין אֶת רְצוֹן ה׳ גַּם שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ, לָכֵן מִן הָרָאוּי שֶׁתִּשְׁרֶה הַשְּׁכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם.

(באדיבות ׳מכון חכמי ספרד׳ נתיבות)

וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת הַמְּלָאכָה (מ לג)

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל

רַבִּי שָׁאוּל נְחֶמְיָאשׁ זַצ״ל

גְּמַר מְלֶאכֶת שָׁמַיִם וְאָרֶץ בְּהָקֶמַת הַמִּשְׁכָּן

וְקָשֶׁה, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר וַיְכַל אֶת הַהֲקָמָה. וְאֶפְשָׁר רָמַז לְמַה שֶּׁכָּתַב הַחִיד״א שֶׁבַּהֲקָמַת הַמִּשְׁכָּן נִגְמְרָה מְלֶאכֶת שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ עוֹד זַ״ל (ילקו״ש רנא), שֶׁבַּתְּחִלָּה הָיָה הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל עַמּוּד אֶחָד שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ ע״ה שֶׁהוּא גְּמִילוּת חֲסָדִים, וּכְשֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה הָיָה הָעוֹלָם מִתְמוֹטֵט, עַד שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן וְהָיְתָה הָעֲבוֹדָה וְנִתְקַיֵּם הָעוֹלָם.

וְזֶהוּ וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת הַמְּלָאכָה הַיְדוּעָה, שֶׁהִיא מְלֶאכֶת שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בראשית ב ב) ׳וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׳, כִּי עַל יְדֵי שֶׁהֻקִּים מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע״ה אֶת הַמִּשְׁכָּן, נִגְמְרָה מְלֶאכֶת שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְנֶחְשַׁב עָלָיו הוּא גָּמַר הַכֹּל.

רִבּוּי לְמוּד הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת

בִּרְכַּת טוֹב

רַבִּי מֹשֶׁה נַרְאֵל הַכֹּהֵן זַצ״ל

בְּשַׁבָּת רִבּוּ לַה׳ וּמְעוּט לָכֶם

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה׳ (לה ב). יְבֹאַר עַל פִּי מַה שֶּׁאָמְרוּ בְּפֶרֶק אֵלּוּ דְּבָרִים (פסחים סח:), כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר ׳עֲצֶרֶת לַה״, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר ׳עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם׳, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אוֹ כֻּלּוֹ לָכֶם וְכוּ׳, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר חֲלָקֵהוּ, חֲצִי לַה׳ וַחֲצִי לָכֶם. וּבַטּוּר (או״ח סי׳ רמב) הֶבִיאוּ.

וּמוֹר״י זַ״ל (בעל הב״ח) שָׁם בְּשֵׁם סְמַ״ג וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם דְּפֵרוּשׁ ׳לָכֶם׳ בְּשַׁבָּת הוּא גַּם כֵּן חֲצִי לַה׳ וַחֲצִי לָכֶם. אֲבָל בִּירוּשַׁלְמִי (שבת פט״ו ה״ג) דְּקָאָמַר ׳לֹא נִתְּנוּ שַׁבָּתוֹת לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא כְּדֵי לַעֲסֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה׳ אִם כֵּן מוּכָח דְּבָעִינַן רִבּוּ לַה׳ וּמְעוּט לָכֶם, וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ם (שבת פ״ל ה״י), וְהָכִי נָקְטִינַן, ע״כ.

וְהִנֵּה כָּאן בְּסוֹף פָּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא נָקַט הָרְגָלִים ׳שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה׳ וְגוֹ׳, דְּשָׁם הֲוֵי דַּיְקָא חֲצִי לַה׳ וַחֲצִי לָכֶם, אֲבָל כָּאן **אֵלֶּה הַדְּבָרִים** פָּסַל הָרִאשׁוֹנִים, דִּבְשַׁבָּת לֹא הֲוֵי דִּינָא הָכִי, אֶלָּא בְּשַׁבָּת יִהְיֶה רִבּוּ לַה׳ וּמְעוּט לָכֶם.

וְזֶה שֶׁאָמַר **וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם**, דְּהַכֹּל מוֹדִים בְּשַׁבָּת דְּבָעִינַן לָכֶם, אַף לֹא כְּמוֹ לָכֶם דִּימִים טוֹבִים, אֶלָּא **לָכֶם קֹדֶשׁ** קֹדֶשׁ אַחַת, אֲבָל **שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן** כֻּלָּם קֹדֶשׁ **לַה׳**, דְּרִבּוּ לַה׳.

שִׂיחַ הַשָּׂדֶה

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַלֵּוִי זַצ״ל

רִבּוּי לְמוּד הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת לְעוֹסְקִים בִּמְלָאכָה בִּימוֹת הַחֹל

מִלַּת ׳לַעֲשׂוֹת׳ הוּא לְכָאוֹרָה כְּמֵיתָר. וְגַם דְּקָאָמַר ׳וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ׳ דְּמַשְׁמַע שֶׁהָאָדָם יְעַנֵּג אֶת גּוּפוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כְּמוֹ שֶׁאָמַר ׳לָכֶם׳, וּכְמוֹ שֶׁבֶּאֱמֶת אָמְרוּ חֲזַ״ל (פסחים סח:) הַכֹּל מוֹדִים בְּשַׁבָּת דְּבָעִינַן נַמִּי לָכֶם, וְאַחַר כָּךְ אָמַר ׳שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה״, וְסָתְרִי אַהֲדָדֵי, כְּמוֹ שֶׁהַגְּמָרָא (שם) מְרַמֵּי אַהֲדָדֵי, שֶׁפְּעָמִים נֶאֱמַר ׳עֲצֶרֶת לַה״, וּפְעָמִים נֶאֱמַר ׳עֲצֶרֶת לָכֶם׳, עַיֵּן שָׁם, כְּמוֹ כֵן כָּאן קָשֶׁה, שֶׁתְּחִלָּה אָמַר ׳וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם׳ וְאַחַר כָּךְ אָמַר ׳שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה״.

וְהָעִנְיָן הוּא עַל פִּי שֶׁלְּחָן עָרוּךְ (או״ח סי׳ רצ ס״ב) שֶׁמֵּבִיא הָרַמ״א בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי: וּפוֹעֲלִים וּבַעֲלֵי בָּתִּים שֶׁאֵינָם עוֹסְקִין בַּתּוֹרָה כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, יַעַסְקוּ יוֹתֵר בַּתּוֹרָה בְּשַׁבָּת מִתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, וְהַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים יִמְשְׁכוּ יוֹתֵר בְּעֹנֶג אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה קְצָת, דַּהֲרֵי הֵם מִתְעַנְּגִים בְּלִמּוּדָם כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, ע״כ. הֲרֵי שֶׁיֵּשׁ ב׳ כִּתּוֹת, שֶׁהַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, מֻתָּרִים לְהִתְעַנֵּג בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה לְצֹרֶךְ גּוּפָם. וְהַבַּעֲלֵי בָּתִּים שֶׁעוֹסְקִין בִּמְלַאכְתָּן כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, הֵם מֻכְרָחִין לְקַיֵּם ׳שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה״, שֶׁיַּעַסְקוּ בְּשַׁבָּת בַּתּוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבְצָרְכֵי שָׁמַיִם.

וְהִנֵּה יָדוּעַ שֶׁאַחַר כְּלוֹת מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית נֶאֱמַר (בראשית ב א) ׳וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ׳ וְגוֹ׳, וּבְסוֹף וַיְכֻלּוּ מְסַיֵּם ׳כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׳, וְהִנֵּה מִלַּת ׳לַעֲשׂוֹת׳ אֵין לוֹ שׁוּם בֵּאוּר וְשַׁחַר, וְהָיָה מֻהָרָאוּי לוֹמַר ׳כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ׳ וְתוּ לֹא, אוֹ ׳כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא׳, וּמִלַּת ׳לַעֲשׂוֹת׳ אֵין לוֹ שׁוּם כַּוָּנָה.

אֲבָל הָעִנְיָן, כִּי יָדוּעַ שֶׁהקב״ה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם עִם הַתּוֹרָה, כְּמַאֲמַר חֲזַ״ל (ב״ר א א) נִסְתַּכֵּל הקב״ה בַּתּוֹרָה וּבָרָא אֶת עוֹלָמוֹ, וְזֶהוּ הַכַּוָּנָה ׳כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ׳ וּלְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם גַּם כֵּן לִשְׁבֹּת מִמְּלָאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְשָׁמָּא יֹאמַר הָאָדָם שֶׁאָסוּר גַּם כֵּן לִלְמֹד תּוֹרָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְלָזֶה בָּא הַכָּתוּב לוֹמַר ׳אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים׳, כְּלוֹמַר הַתּוֹרָה שֶׁבָּהּ בָּרָא אֱלֹהִים אֶת עוֹלָמוֹ׳, אֲזַי ׳לַעֲשׂוֹת׳, אַדַּרְבָּה יַעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁיִּלְמְדוּ אֶת הַתּוֹרָה דַּוְקָא בְּשַׁבָּת.

וּכְמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה בָּא בְּקוּבְלָנָא וְאָמְרָה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ זֶה פּוֹנֶה לְכַרְמוֹ וְזֶה פּוֹנֶה לְזֵיתוֹ וְתוֹרָה מַה תְּהֵא עָלֶיהָ, וְהֵשִׁיב לָהּ הקב״ה בִּתִּי נָתַתִּי לָךְ אֶת הַשַּׁבָּת (הובא בטור או״ח סי׳ רצ). הֲרֵי שֶׁבְּשַׁבָּת דַּוְקָא הוּא הָעֵת לִלְמֹד אֶת הַתּוֹרָה, רַק הַתַּלְמִיד חָכָם שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, הוּא מֻתָּר לְהִתְעַנֵּג גּוּפוֹ בְּשַׁבָּת בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה כַּנַּ״ל בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי.

וְכָזֶה נָבוֹא אֶל בֵּאוּר הַכָּתוּב שֶׁאָמַר **אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה׳**, כְּלוֹמַר הַדְּבָרִים שֶׁבָּהּ צִוָּה ה׳ וְנִבְרָא הָעוֹלָם וְהוּא הַתּוֹרָה, אֲזַי **לַעֲשׂת אֹתָם**, כְּלוֹמַר אוֹתָם דְּבָרִים מֻכְרָחִים אַתֶּם לַעֲשׂוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְלִהְיוֹת עוֹסְקִין בַּתּוֹרָה בְּשַׁבָּת.

וְאַחַר כָּךְ אָמַר שֶׁלֹּא כָּל אַפִּין שָׁוִין אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ ב׳ כִּתּוֹת בַּדָּבָר הַזֶּה, וְהוּא

כַּנִּזְכָּר לְעֵיל בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ, וְלָזֶה אָמַר **שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלַאכְתָּךְ**, וְהוּא כִּי מִלַּת 'תֵּעָשֶׂה' הוּא מַשְׁמָעוֹ שֶׁיֵּעָשֶׂה בְּעַצְמוֹ, וְהַקְּרִי הוּא 'תֵּעָשֶׂה' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂית עַל יְדֵי אֲחֵרִים. אֲבָל הָעִנְיָן הוּא שֶׁקַּאי עַל ב' כְּתוֹת הַנַּ"ל, שֶׁהַתַּלְמִיד חָכָם הוּא שֶׁתּוֹרָתוֹ אֻמָּנָתוֹ, וּמְלַאכְתּוֹ עֲרַאי וְנַעֲשֶׂית עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וּבַעֲלֵי בָּתִּים הֵם הָעוֹשִׂין מְלַאכְתָּן בְּעַצְמָן, וּמְלַאכְתָּן אֻצְלָם עִקָּר וְקֶבַע.

וְעַל אֵלּוּ ב' הַכִּתּוֹת אוֹמֵר הַפָּסוּק **שֵׁשֶׁת יָמִים 'תַּעֲשֶׂה' מְלַאכְתָּךְ**, שֶׁאֶחָד מִן הַכִּתּוֹת עוֹשֶׂה בְּעַצְמוֹ הַמְּלָאכָה כָּל שֵׁשֶׁת יָמִים, וְהֵם הַפּוֹעֲלִים וְהַבַּעֲלֵי בָּתִּים, וְאֶחָד מִן הַכִּתּוֹת הוּא **שֵׁשֶׁת יָמִים 'תֵּעָשֶׂה' מְלַאכְתָּךְ**, שֶׁהֵן עוֹסְקִין בַּתּוֹרָה וּמְלַאכְתָּן עֲרַאי אֻצְלָם, שֶׁנַּעֲשֶׂית עַל יְדֵי אֲחֵרִים.

וְקָאָמַר אַחַר כָּךְ שֶׁאֵלּוּ שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת יֵשׁ חִלּוּק אֻצְלָם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁבְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁכָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ הֵם עוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, אֲזַי **וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ**, שֶׁיִּהְיֶה הַקֹּדֶשׁ 'לָכֶם' דַּיְקָא, שֶׁמִּתְּרִין לְעַנֵּג גּוּפָם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כַּנַּ"ל בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי.

וְעַל אֵלּוּ הַכַּת דְּהַיְנוּ הַפּוֹעֲלִים וְהַבַּעֲלֵי בָּתִּים שֶׁעוֹשִׂין מְלַאכְתָּן כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ אוֹמֵר **שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה'**, שֶׁצְּרִיכִים שֶׁיִּהְיֶה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כֻּלּוֹ לַה' לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הקב"ה 'בְּתִּי נָתַתִּי לָךְ אֶת הַשַּׁבָּת'.

מֹהַר"ם שִׁיק
רַבִּי מֹשֶׁה שִׁיק זַצַ"ל

רבוי התורה בשבת להרחיק את העוונות

שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלַאכְתָּה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה'.

דְּהִנֵּה הָאָדָם לְעָמָל יוּלָּד, וְאֵיתָא בְּאָבוֹת (פ"ב מ"ב) 'יָפֶה תַּלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן', וְעַל כָּרְחָךְ חַזְנָן דְּאָדָם צָרִיךְ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבְסִחוֹרָה, בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וּבַתּוֹרָה, וְדַוְקָא בְּחֹל יָכוֹל לִהְיוֹת תּוֹרָה וַעֲבוֹדָה, אֲבָל בְּשַׁבָּת אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲסֹק בְּסִחוֹרָה רַק בַּתּוֹרָה וְיָכוֹל לָבוֹא ח"ו לִידֵי עָוֹן, עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לַעֲסֹק בְּשַׁבָּת בַּתּוֹרָה כְּפָלַיִם וּבְיֶתֶר שְׁאֵת, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁלִים גַּם אֶת הָעֲבוֹדָה.

וְזֶה שֶׁאָמַר הַפָּסוּק **שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלַאכְתָּה** רָצָה לוֹמַר תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן, אֲבָל בְּשַׁבָּת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲסֹק בָּעֲבוֹדָה **יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן**, רָצָה לוֹמַר שֶׁצָּרִיךְ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה כְּפָלַיִם.

מַעֲשֵׂי צַדִּיקִים

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם (לה א)

דָּרַשׁ הרה"ק **הַשָּׁפָע חַיִּים** זיע"א, אִיתָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים עֵצָה לְהַחֲלִץ מִמַּחֲשָׁבָה זָרָה שֶׁנָּפְלָה בְּדַעְתּוֹ, שֶׁיִּקְרָא אֶת הַלָּאו אוֹ הָעֲשֵׂה שֶׁל מַחֲשָׁבָה זוֹ בִּנְקֻדּוֹת וּטְעָמִים, וּבָזֶה נִרְאֶה לִי לְפָרֵשׁ אֶת הַפָּסוּק 'וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם' וְגוֹ', כִּי הָעֵצָה שֶׁתּוּכַל לְהַגִּיעַ לָזֶה, עַל יְדֵי שֶׁיִּהְיֶה 'לְמַעַן תִּזְכְּרוּ' וְתִקְרְאוּ אֶת הַלָּאו בְּקוֹל.

וְזֶה דְּאִיתָא (קידושין מ.) 'גָּדוֹל תַּלְמוּד שֶׁמֵּבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה', כִּי בְּכָךְ שֶׁיִּלְמַד וְיַעֲסֹק בַּמִּצְוָה, הִיא תָּגֵן עָלָיו שֶׁלֹּא יַעֲבֹר אוֹתָהּ, אִם אֶחָד אֵינוֹ נִזְהָר בְּבִרְכַּת הַנֶּהֱנִין, תַּקָּנָתוֹ שֶׁיִּלְמַד מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין, וְכֵן בְּכָל דָּבָר מִצְוָה, וְשָׁמַעְתִּי מִצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ לוֹמְדִים קֹדֶם כָּל סְעוּדָה הִלְכוֹת סְעוּדָה.

כְּעֵין זֶה מְסֻפָּר עַל הרה"ק **בַּעַל הַתַּנְיָא** זיע"א שֶׁבְּעֵת שֶׁהוֹלִיכוּ אוֹתוֹ לְמַאֲסָר, הִגִּיעַ עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְהוּא בְּקֹשִׁי מֵהַמּוֹלִיכִים אוֹתוֹ לָנוּחַ בְּשַׁבָּת, אַף הֵם לֹא נַעֲנוּ לְבַקָּשָׁתוֹ, הוּא הִתְחִיל לְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וְנִזְכַּר שֶׁהָלָכָה אַחַת בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת עֲדַיִן אֵינָהּ בְּרוּרָה אֻצְלוֹ כָּרָאוּי, הוּא הִתְחִיל לְעַיֵּן בַּהֲלָכָה זֹאת, וּמִיָּד אַחַר גְּמָרוֹ לְבָרֵר נִשְׁבַּר הַגַּלְגַּל וְהֵם לֹא יָכְלוּ לִנְסֹעַ עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת.

עַל פִּי זֶה נִרְאֶה לְפָרֵשׁ אֶת הַכָּתוּב 'וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם', וּבַיַּלְקוּט, עָשָׂה לָהֶם קְהִלּוֹת גְּדוֹלוֹת וּדְרֹשׁ לָהֶם הִלְכוֹת שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּלְמְדוּ מִמֶּנּוּ דּוֹרוֹת הַבָּאִים לְהַקְהִיל קְהִלּוֹת בְּכָל שַׁבָּת.

כִּי לֹא יִתָּכֵן לְהִזָּהֵר כָּרָאוּי מֵחִלּוּל שַׁבָּת אִם לֹא שֶׁיִּלְמַד וִיבָרֵר אֶת כָּל הִלְכוֹת שַׁבָּת עַל בָּרָיִם, רַק אִם יְדַבְּרוּ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה', יוּכְלוּ לְקַיְּמָם כָּרָאוּי. (דרשות שפע חיים, רעוא דרעוין צו תשכ"ג)

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם (לה א)

בְּרֵשִׁ"י, לְשׁוֹן הִפְעִיל, שֶׁאֵינוֹ אוֹסֵף אֲנָשִׁים בְּיָדַיִם אֶלָּא הֵן נֶאֱסָפִים עַל פִּי דִּבּוּרוֹ.

לְכָאוֹרָה הַדָּבָר תָּמוּהַּ, וְכִי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָלַךְ בְּעַצְמוֹ וְדִבֵּר אֶל שִׁשִּׁים רִבּוֹא מִיִּשְׂרָאֵל לְהִתְאַסֵּף וּלְהִתְקַהֵל, וְאֶפְשָׁר לְהַבִּינוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה הַמְּסֻפָּר עַל חָסִיד מִצְּפַת, שֶׁהָיָה נוֹסֵעַ מֶרְחָק רַב כְּדֵי לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל רַבּוֹ, הרה"ק **רַבִּי אַבְרָהָם יַעֲקֹב מִסַּאדִיגוּרָא** זיע"א.

שָׁנָה אַחַת בְּהְיוֹתוֹ בְּסַאדִיגוּרָה בְּחֹדֶשׁ אָב, הוּא נִכְנַס בְּלֵיל ה' אָב לְקַדֵּשׁ פְּנִימָה, וְהָרַבִּי הִתְעַנְיֵן אֻצְלוֹ אוֹדוֹת יוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל **הָאַר"י הַקָּדוֹשׁ** זיע"א שֶׁחָל בְּיוֹם זֶה, מַה נּוֹהֲגִים בְּיוֹם זֶה בְּצְפַת מְקוֹם חַיָּיו וּמְנוּחָתוֹ, הַאִם עוֹלִים עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְכִדּוֹמֶה.

הֶחָסִיד הֵשִׁיב כִּי בֶּאֱמֶת פֶּלֶא בְּעֵינָיו כֵּיצַד לֹא חָשַׁב עַל כָּךְ עַד כֹּה, אַף מֵעוֹלָם לֹא נָהֲגוּ תּוֹשָׁבֵי צְפַת לָלֶכֶת לַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּיוֹם הַהִלּוּלָא. הָרַבִּי עוֹרֵר אוֹתוֹ כִּי לֹא נָכוֹן הַדָּבָר, מֵאַחַר וּמְקוֹם מְנוּחַת הָאֲרִיזַ"ל בְּצְפַת, בְּוַדַּאי מִן הָרָאוּי כִּי תּוֹשָׁבֵי צְפַת יַעֲלוּ בְּיוֹם זֶה לְהִתְפַּלֵּל עַל צִיּוּנוֹ.

הֶחָסִיד גָּמַר בְּלִבּוֹ כִּי בְּשׁוּבוֹ לִצְפַת יְעוֹרֵר אֶת אַנְשֵׁי הָעִיר עַל הַדָּבָר, אַף כְּשֶׁחָזַר כַּעֲבֹר זְמַן רַב לִצְפַת, שָׁכַח מִכָּל הָעִנְיָן. לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּיוֹם ה' אָב קָם מִשְּׁנָתוֹ כָּרָגִיל, וְהָלַךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל כְּהֶרְגֵּלוֹ.

לְתַדְהֵמָתוֹ הָרַבָּה לֹא רָאָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אִישׁ מֵהַמִּתְפַּלְּלִים הַקְּבוּעִים, וְהַדָּבָר הָיָה לְפֶלֶא בְּעֵינָיו. הוּא יָצָא הַחוּצָה לִשְׁאֹל מָה אֵרַע הַיּוֹם, אַף לְתַדְהֵמָתוֹ הָרַחוֹבוֹת שׁוֹמְמִים וְאַנְשֵׁי הָעִיר אֵינָם מִתְהַלְּכִים בָּהֶם כְּמִדֵּי יוֹם.

לְבַסּוֹף פָּגַשׁ בְּאֶחָד מִבְּנֵי הָעִיר וְשָׁאַל מַה יּוֹם מְיוֹמַיִם, וְהָאִישׁ תָּמַהּ עַל שְׁאֵלָתוֹ, "הֲכִי אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כִּי הַיּוֹם ה' אָב", וְסִפֵּר לוֹ כִּי בַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה הִתְעוֹרְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְפָתַע וְשָׁאֲלוּ מַדּוּעַ לֹא עוֹלִים לְצִיּוּן הָאֲרִיזַ"ל בְּיוֹם זֶה, וְהֻחְלִיטוּ אָז שֶׁבַּשָּׁנָה הַבָּאָה יִתְפַּלְּלוּ בְּיוֹם ה' אָב כְּוָתִיקִין, וְכָל אַנְשֵׁי הָעִיר יַעֲלוּ בְּצַוָּתָא לַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ.

רַק אָז נִזְכַּר הֶחָסִיד בְּדִבְרֵי הָרַבִּי בַּשָּׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וְהֵבִין כִּי בְּעֵת שֶׁשּׂוֹחַח עִמּוֹ הָרַבִּי שָׁם בְּסַאדִיגוּרָה הָרְחוֹקָה, הוּא הִכְנִיס הִתְעוֹרְרוּת בְּלֵב אַנְשֵׁי הָעִיר וְאָז הֵם הִתְעוֹרְרוּ בַּחֲשִׁיבוּת עִנְיַן הָעֲלִיָּה עַל הַצִּיּוּן בְּיוֹמָא דְּהִלּוּלָא.

עַל פִּי זֶה מִתְיַשֵּׁב הַדִּקְדּוּק בְּדִבְרֵי רַשִׁ"י כִּי הֵם 'נֶאֱסָפִין עַל פִּי דִּבּוּרוֹ', אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁמִּשָּׁה רַבֵּנוּ דִּבֵּר עִם כֻּלָּם, אֶלָּא עַל יְדֵי שֶׁמִּשָּׁה רַבֵּנוּ רַק דִּבֵּר אוֹדוֹת עִנְיַן הָאֲסֵפָה, הוּא עוֹרֵר בְּכֹחַ דִּבּוּרוֹ אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהִתְאַסֵּף וּמִיָּד נִקְהֲלוּ כֻּלָּם. (קהל חסידי באיאן גל' קכב)

שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה' (לה ב)

סִפֵּר לִי אִישׁ נֶאֱמָן כִּי בְּהֵיוֹת הרה"ק **הַיְשְׂמַח יִשְׂרָאֵל** זיע"א בְּבֶּרְלִין, הוּא נִזְקַק לְעֶזְרַת יְהוּדִי מִבְּנֵי הַמָּקוֹם שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְמַעֲנוֹ, יַעַן גָּדוֹל הָיָה שְׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי בֵּין הָעַמִּים, וְאַחַר שֶׁהָלָה סִיַּע לָרַבִּי כָּלְתָה נַפְשׁוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי שֶׁהָרַבִּי הַקָּדוֹשׁ יְשַׂחֵר אֶת בֵּיתוֹ.

כְּהַכָּרַת הַטּוֹב לֹא יָכוֹל הָיָה הָרַבִּי לְהָשִׁיב פָּנָיו רֵיקָם, וְהִגִּיעַ לְבֵיתוֹ לְבִקּוּר, הוּא קִבֵּל אֶת הָרַבִּי בְּכָבוֹד עָצוּם, כְּשֶׁהוּא מְעַטֵּר אֶת הַשֻּׁלְחָן בְּפֵרוֹת יְקָרִים וּמְשָׁבָּחִים מִמִּינִים נְדִירִים, אַף הָרַבִּי יָשַׁב בַּמָּקוֹם שָׁעָה מוּעֶטֶת וְלֹא טָעַם מְאוּמָה.

בְּצֵאתוֹ בִּקֵּשׁ הַמְאָרֵחַ מֵהָרַבִּי שֶׁיִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ דָּבָר מָה, כִּי הוּא נָכוֹן לְמַלְאוֹת שְׁאֵלָתוֹ בְּכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מְאֹדוֹ, וְהָרַבִּי אָמַר, "הֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי מְחֻלָּל שַׁבָּת אַתָּה בְּמִסְחָרְךָ, אַף זֹאת אִפּוֹא אֲבַקֵּשׁ, שֶׁתִּזְכֹּר אֶת הַשַּׁבָּת בְּכָךְ שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְכֻרָּח מִטַּעַם הַמִּסְחָר, לֹא תַּעֲשֶׂה בְּשַׁבָּת, כָּךְ לְכָל הַפָּחוֹת תִּזְכֹּר אֶת הַיּוֹם הַמְקֻדָּשׁ".

הַמְאָרֵחַ הִתְפַּעֵל מֵהַבַּקָּשָׁה וּבְעִקָּר מִכָּךְ שֶׁהָרַבִּי אֵינוֹ מְצַוֶּה עָלָיו לִסְגֹּר בְּאַחַת אֶת מִסְחָרוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְהִבְטִיחַ לְקַיֵּם זֹאת, אָכֵן לֹא עָבְרוּ יָמִים רַבִּים עַד אֲשֶׁר פָּתַח בֵּית מִסְחָר חָדָשׁ, וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת הָיְתָה הַחֲנוּת סְגוּרָה כָּלִיל. (תפארת ישראל, אות רנג)

לְאַחַר הִסְתַּלְקוּת הרה"ק **רַבִּי אַבְרָהָם אַבִּיגְדוֹר נָחוּם לַנְדָא מִסְּטְרִיקוֹב** זיע"א לְגֻנְזֵי מְרוֹמִים, הִתְפָּרְסֵם עַל הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ לְמַעַן שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת בְּלֵב תֵּל אָבִיב. לֹא הִרְחִיק מִבֵּית הָרַבִּי הָיָה תַּאֲטְרוֹן מְפֻרְסָם בְּשֵׁם הַבִּימָה, אֲשֶׁר לְמִגְנַּת לֵב שׁוֹמְרֵי הַשַּׁבָּת הָיָה פָּתוּחַ בְּשַׁבָּת כִּבְחֹל, וְרַבִּים מֵהַמְבַקְּרִים הָיוּ בָּאִים עִם רְכָבֵיהֶם וְחוֹנִים בְּכָל הָרְחוֹבוֹת הַסְּמוּכִים.

הַדָּבָר הִכְאִיב לָרַבִּי, וְהוּא הֶחְלִיט לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה, הָעַסְקָנִים טָעֲנוּ שֶׁרַק הַפְגָּנוֹת יַעַזְרוּ לִסְגֹּר אֶת הַמָּקוֹם, אַף הָרַבִּי בָּחַר בְּדַרְכֵי נֹעַם, וְקָשֶׁה כְּשֶׁהוּא חוֹצֶה אֶת רח' שְׁדֵרוֹת בֶּן צִיּוֹן לְעֵבֶר הַתֵּאָטְרוֹן, הוּא פָּגַשׁ בָּחוּר צָעִיר וּבִקְּשׁוֹ לְהִתְלַוּוֹת אֵלָיו.

הָרַבִּי דָּפַק בְּדֶלֶת חֶדֶר הַמְּנַהֵל, וְהַגַּם שֶׁסָּבִיר לְהַנִּיחַ כִּי אוֹתוֹ מְנַהֵל לֹא הִכִּיר אֶת הָרַבִּי וְאַף לֹא שָׁמַע עָלָיו מֵעוֹדוֹ, צוּרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה הִשְׁפִּיעָה עָלָיו וְהוּא קָם לִפְנָיו מִלֹּא קוֹמָתוֹ, הָרַבִּי הִתְיַשֵּׁב בַּחֶדֶר, וְהֵחֵל לִבְכּוֹת מִסְפֵּר דַּקּוֹת לְלֹא הֶפּוּגָה.

הָרַבִּי הֵחֵל לְתָאֵר לַמְּנַהֵל כֵּיצַד הָיְתָה נִרְאֵית שַׁבָּת בְּפוֹלִין, וְהַדְּבָרִים דִּבְּרוּ אֶל לֵב הַמְּנַהֵל שֶׁכְּבָר הֵבִין הַכֹּל, וּמֵרֹב הִתְרַגְּשׁוּת הִבְטִיחַ כִּי הוּא יִסְגֹּר אֶת הַמָּקוֹם בְּשַׁבָּת, אַף הָרַבִּי לֹא הִסְתַּפֵּק בַּהַבְטָחָה, וּמִדְּבוּר לְמַעֲשֶׂה רָצָה לִרְאוֹת אוֹתוֹ קוֹרֵא מִיָּד לָאֲחֵרִים, וּמְצַוֶּה עֲלֵיהֶם כִּי מֵעַתָּה לֹא יִהְיֶה פָּתוּחַ יוֹתֵר בְּשַׁבָּת.

הַמְּנַהֵל הִתְרַצָּה מִיָּד גַּם לַבַּקָּשָׁה הַזֹּאת, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן יָצָא הָרַבִּי מֵהַמִּשְׂרָד וְשָׁב לְבֵיתוֹ. לַמָּחֳרָת נִכְתְּבוּ כּוֹתָרוֹת, "הַבִּימָה נִסְגַּר בְּשַׁבָּת", אַף אִישׁ לֹא יָדַע כִּי רַק בִּזְכוּת הִשְׁתַּדְּלוּת הָרַבִּי אֵרַע הַדָּבָר. (האיחוד תשרי תשע"א)

אֶת בִּגְדֵי הַשֶּׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ אֶת בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן (לה יט)

יְמֵי מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה, "יְרוּשָׁלַיִם כּוֹרַעַת תַּחַת עֹל יִסּוּרֶיהָ, מַחֲלוֹת מְשִׁתּוֹלְלוֹת, חֲלָלֵי רָעָב גּוֹוְעִים יוֹם יוֹם, עוֹלְלִים שֶׁאָלוּ לֶחֶם וּפוֹרֵשׂ אֵין לָהֶם, מַגֵּפַת הַחוֹלֵרָע קוֹטֶלֶת גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים", כָּךְ תֵּאֵר אֶחָד מִבְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם אֶת מַצַּב הָעִיר בִּמְכִתָּב לְבֶן מִשְׁפָּחָתוֹ בְּפוֹלִין בִּשְׁנַת תרע"ו.

בְּיָמִים קָשִׁים אֵלֶּה, שֶׁכָּל אֶחָד רַק דָּאַג כֵּיצַד יַשְׁקִיט רַעֲבוֹן בֵּיתוֹ וַיַּמְצִיא וְלוֹ כּוֹס מַיִם עֲכוּרִים לְמְפַרְפְּרִים בֵּין הַמָּוֶת וְהַחַיִּים, נִרְאָה בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר רַבִּי יוֹנָה לִפְקוֹבִיץ, מֵהַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם, מִתְרוֹצֵץ וּמַדְבִּיק עַל לוּחוֹת הַמּוֹדָעוֹת פִּתְקָאוֹת קְטַנּוֹת.

הַפִּתְקָאוֹת עַצְמָן פָּחוֹת עוֹרְרוּ תְּשׂוּמֶת לֵב, אַף נֶאֱמָנוּתוֹ וּדְבֵקוּתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹנָה בְּהַדְבָּקָתָן יוֹתֵר עוֹרֵר אֶת סַקְרָנוּת הַקָּהָל, בִּרּוּר קָצָר אֵצֶל רַבִּי יוֹנָה הֶעֱלָה כִּי רַבּוֹ, הַגָּאוֹן **רַבִּי זֶרַח בְּרֶוֶורְמַן** זַצַ"ל, רֹאשׁ יְשִׁיבַת מֵאָה שְׁעָרִים, הוּא אֲשֶׁר מָסַר לוֹ אֶת הַתַּפְקִיד.

הָאֲנָשִׁים הִתְקַהֲלוּ לִקְרִיאַת הַפֶּתֶק וְקָרְאוּ נִכְתַּב בּוֹ, "הֲשָׁבַת אֲבֵדָה, אָבְדָה לִי כִּפָּה בְּלוּיָה וְחֹר בְּשִׁפּוּלָהּ, כָּל הַמּוֹצְאָהּ מִתְבַּקֵּשׁ בְּטוּבוֹ לְהַחֲזִירָהּ לִי בְּהָקְדֵּם וְיַקִּים בָּזֶה מִצְוַת הֲשָׁבַת אֲבֵדָה, זֶרַח בְּרֶוֶורְמַן".

שְׁבוּעַיִם עָבְרוּ אַף הָאֲבֵדָה לֹא נִמְצְאָה, וְרַבִּי זֶרַח הִצְטַעֵר עַל אָבְדַן הַכִּפָּה כְּאִלּוּ אָבְדָה לוֹ מַרְגָּלִית טוֹבָה, מִשָּׁרָאָה רַבִּי אַבְרָהָם יוֹחָנָן בְּלוּמֶנְטָל שְׁכֵנוֹ שֶׁל רַבִּי זֶרַח אֶת צַעֲרוֹ וְעָגְמַת נַפְשׁוֹ עַל הָאֲבֵדָה, הָלַךְ בְּתָמְתּוֹ וְרָכַשׁ כִּפָּה חֲדָשָׁה וְהִגִּישָׁהּ דּוֹרוֹן לְרַבִּי זֶרַח בְּאָמְרוֹ, "אֵין כְּדַאי שֶׁיְּהוּדִי כָּמוֹהוּ יִצְעַר עַצְמוֹ עַל עִנְיָן כֹּה פָּעוּט".

עָנָה לוֹ רַבִּי זֶרַח, "תָּמֵהַּ אֲנִי עָלֶיךָ, הֲכִי סָבוּר אַתָּה שֶׁעַל כִּפָּה רְגִילָה אֲנִי דּוֹאֵג, הֲלֹא יֵשׁ בְּבֵיתִי כִּפּוֹת לְמַכְבִּיר, רַק אֶת הַכִּפָּה הַזּוֹ שֶׁאָבְדָה לִי, אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ", כַּאֲשֶׁר שָׁמַע הרה"ק **רַבִּי דָּוִד בִּידֶרְמַן מִלֶּעלוֹב** זיע"א כִּי רַבִּי זֶרַח מְחַפֵּשׂ כִּפָּה שֶׁנֶּעֱלְמָה לוֹ, הוּא אָמַר וּבֵרֵךְ, "מְבֹטְחַנִי שֶׁאִם רַבִּי זֶרַח מְחַפֵּשׂ בְּיָמִים אֵלֶּה כִּפָּה שֶׁאָבְדָה, בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ עִנְיָן בָּהּ וּבְוַדַּאי הִיא תָּשׁוּב אֵלָיו בְּקָרוֹב".

עֲבוּרוֹ שְׁבוּעַיִם נוֹסָפִים, יוֹם אֶחָד לְעֵת עֶרֶב מוֹפִיעַ סַאלִים הַסַּיָּד הָעַרְבִי לְבֵית רַבִּי זֶרַח, וּמַגִּישׁ לוֹ אֶת הַכִּפָּה הָאֲבוּדָה כְּשֶׁהוּא מְסַפֵּר בְּהִתְנַצְּלוּת אַגַּב בַּקָּשַׁת סְלִיחָה כִּי יִצְרוֹ הֲסִיתוֹ, לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח כַּאֲשֶׁר נִשְׁכַּר לְסַיֵּד אֶת הַבַּיִת, הוּא הִבְחִין בָּאָרוֹן בְּנֶרְתִּיק נָחָשׁ צָנוּעַ וְסָבַר כִּי בְּוַדַּאי טָמוּן בּוֹ מַטְמוֹן, וְלָכֵן גָּנַב אֶת הַנֶּרְתִּיק.

בְּבוֹאוֹ לְבֵיתוֹ הִתְאַכְזֵב לִמְצֹא בְּתוֹךְ הַנֶּרְתִּיק כִּפָּה בְּלוּיָה, וּמִתּוֹךְ כַּעַס עַל עַצְמוֹ הִשְׁלִיךְ אֶת הַנֶּרְתִּיק וְאֶת הַכִּפָּה לַמַּרְתֵּף שֶׁבַּחֲצַר בֵּיתוֹ, עַד שֶׁשָּׁכַח מִכָּל הָעִנְיָן.

"הַיּוֹם נִקְרָאתִי לְסַיֵּד בְּבֵיתוֹ שֶׁל הֶחָכָם רַבִּי דָּוִד בִּידֶרְמַן, כַּאֲשֶׁר עָמַדְתִּי עַל הַסֶּלַע וְסִיַּדְתִּי אֶת תִּקְרַת הַחֶדֶר, פִּתְאוֹם תָּפַס הֶחָכָם בַּסֶּלַע וְהִתְחִיל לְטַלְטְלוֹ עַד שֶׁכִּמְעַט נָפַלְתִּי מֵעָלָיו לָאָרֶץ, הִתְחַלְתִּי לִצְעֹק, וְלֹא הֵבַנְתִּי מַה קּוֹרֶה כָּאן.

אָז הֵרִים אֵלַי הָחָכָם אֶת עֵינָיו וְאָמַר, "סָאלִים, הַאִם לְפִי מִנְהֲגֵי הַדָּת שֶׁל הַמַּסְלִמִים מֻתָּר לִגְנֹב", הַדְּבָרִים פִּלְחוּ אֶת לִבִּי כְּחֵץ שָׁנוּן, רָאִיתִי שֶׁהֶחָכָם מְדַבֵּר אֵלַי דִּבְרֵי נְבוּאָה מַמָּשׁ, וּמִיָּד הֶחְלַטְתִּי לְמַהֵר וּלְהַחֲזִיר אֶת הַגְּזֵלָה לִבְעָלֶיהָ".

מֶה הָיָה בֶּאֱמֶת סוֹדָהּ וַחֲשִׁיבוּתָהּ שֶׁל הַכְּפָּה, עַד כְּדֵי שֶׁרַבִּי זֶרַח הִסְעִיר עָלֶיהָ אֶת כָּל יְרוּשָׁלַיִם הַדְּווּיָה. שְׁלוֹשִׁים שָׁנָה קֹדֶם לָכֵן חָלָה רַבִּי לֵיבּ חֵפֶץ זַצַ"ל, מִתַּלְמִידֵי **הָרַב מִבְּרִיסְק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֵיבּ דִּיסְקִין** זַצַ"ל, הַדָּבָר נוֹדַע לְרַבּוֹ, וְהוּא מִיָּד הֵסִיר אֶת כִּפָּתוֹ מֵעַל רֹאשׁוֹ וְשָׁלַח לְחָבְשָׁהּ לְרֹאשׁוֹ שֶׁל רַבִּי לֵיבּ.

הַשְּׁלִיחַ הָיָה הַנַּעַר רַבִּי מֹשֶׁה בְּלוּי, לָיְמִים מְמַנְהִיגֵי הַיַּהֲדוּת הַחֲרֵדִית, אַף עַד שֶׁהִגִּיעַ אֶל הַחוֹלֶה הוּא כְּבָר הֶחֱזִיר אֶת נִשְׁמָתוֹ לְיוֹצְרָהּ, הַנַּעַר שָׁפְקְחָה הָיָה סָרַב לַחֲזֹר לָרַב מִבְּרִיסְק וּלְבַשְּׂרוֹ עַל פְּטִירַת תַּלְמִידוֹ הַגָּדוֹל, וְהוּא חָזַר שָׁבוּר וְרָצוּץ לַחֲדַר רַבּוֹ, רַבִּי אַבְרָהָם אַהֲרֹן פְּרָאג, לְתַלְמוּד תּוֹרָה שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת, וְהַכְּפָּה בְּיָדוֹ.

שָׁאַל רַבִּי אַבְרָהָם אַהֲרֹן עַל הַכְּפָּה הַמְשֻׁנָּה, וְהוּא סִפֵּר בְּבֶכִי עַל אֲשֶׁר קָרָה וְרַבּוֹ עָנָה, "אַל תִּצְטַעֵר, כְּפָּה זוֹ שֶׁהָרַב מִבְּרִיסְק הִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לִרְפוּאָה, בְּוַדַּאי כֹּחָהּ עִמָּהּ לְחוֹלֶל נִפְלָאוֹת וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד".

הַלְוָיָתוֹ שֶׁל רַבִּי לֵיבּ חֵפֶץ הִתְקַיְּמָה בְּאוֹתוֹ יוֹם, וְאַחֲרֵי כֵּן נִכְנַס הַנַּעַר אֶל הָרַב לְהַחֲזִיר אֶת הַכְּפָּה, אוֹתָהּ שָׂעָה יָשַׁב אֵצֶל הָרַב תַּלְמִידוֹ רַבִּי זֶרַח בָּרוָוּרְמַן, וְהָרַב מִבְּרִיסְק הֵבִיא לוֹ אֶת הַכְּפָּה וְאָמַר, רַבִּי זֶרַח, הֲרֵינִי מוֹסֵר לְךָ כְּפָּה זוֹ לְמִשְׁמֶרֶת. הוּא נָטַל אֶת הַכְּפָּה, וְלֹא הֵעֵז לִשְׁאֹל דָּבָר לְטִיבָהּ שֶׁל מִשְׁמֶרֶת זוֹ.

מֵאָז הָיְתָה כְּפָּה זוֹ שְׁמוּרָה אֶצְלוֹ בְּנַרְתִּיק נִחֹשֶׁת, וְשָׁנִים רַבּוֹת לֹא הוֹצִיאָהּ מִנַּרְתִּיקָהּ. בְּפִרְץ הַמִּלְחָמָה הָעוֹלָמִית חָלָה **רַבִּי בֶּן צִיּוֹן אַבְרָהָם שַׁפִּירָא** זַצַ"ל, בְּנוֹ יְחִידוֹ שֶׁל **רַבִּי צְבִי מִיכְל שַׁפִּירָא** זַצַ"ל. מַחֲלָתוֹ הָיְתָה קָשָׁה וּכְבָר נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי גְּסִיסָה, וּבְנֵי הַמִּשְׁפָּחָה רָצוּ לִגְדוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּבַקָּשָׁה לְעוֹרֵר רַחֲמִים עָלָיו.

אוֹתָהּ שָׂעָה הוֹצִיא רַבִּי זֶרַח כְּפָּה זוֹ מִנַּרְתִּיקָהּ, יָרַד אֶל הַחוֹלֶה וַחֲבָשָׁהּ לְרֹאשׁוֹ, וְתוֹךְ שָׂעָה קַלָּה הוּטַב מַצָּבוֹ שֶׁל רַבִּי בֶּן צִיּוֹן. הָרוֹפֵא הַצַּדִּיק רַבִּי מֹשֶׁה וַולְךְ שֶׁעָמַד לִמְרַאֲשׁוֹתָיו שֶׁל הַחוֹלֶה כַּמָּה שָׁעוֹת בְּאוֹתוֹ יוֹם, נִדְהַם לִרְאוֹת בְּמוֹ עֵינָיו כֵּיצַד כְּפָּה בְּלוּיָה שֶׁל הָרַב מִבְּרִיסְק מוֹעִילָה יוֹתֵר מִכָּל הָרְפוּאוֹת, מִשּׁוּם כָּךְ גְּדוֹלָה הָיְתָה עָגְמַת נַפְשׁוֹ שֶׁל רַבִּי זֶרַח עַל אָבְדַן הַכְּפָּה, וְרָבְתָה שִׂמְחָתוֹ כַּאֲשֶׁר נִמְצְאָה. (ירושלים של מעלה)

וַיֵּצְאוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה (לה כ)

הִקְשָׁה הרה"ק **רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל מֵרִימָנוֹב** זיע"א, מַדּוּעַ הִשְׁמִיעָה לָנוּ הַתּוֹרָה פָּסוּק זֶה, הֲלֹא בָּרוּר וּפָשׁוּט כִּי אַחַר שֶׁסִּיֵּם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְצַוּוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּם יָצְאוּ מֵאֵת פָּנָיו, וְעוֹד, דְּאִסּוּר שַׁבָּת הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר בַּסּוֹף, אַחַר צִוּוּי הַמִּשְׁכָּן, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּדְחֶה מְלָאכֶת הַמִּשְׁכָּן אֶת הַשַּׁבָּת, וּמַדּוּעַ פָּתַח בְּצִוּוּי הַשַּׁבָּת.

וְנִרְאֶה לְתָרֵץ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ חָכָם גָּדוֹל הָיָה וְיָדַע נִדְבַת לֵב יִשְׂרָאֵל כִּי רַבָּה הִיא, כִּדְאִיתָא בִּגְמָרָא (ירושלמי שקלים ב:) 'אֵין יְכוֹלִין לַעֲמֹד עַל אָפְיָהּ שֶׁל אֻמָּה זוֹ', עַל כֵּן נִתְיָרֵא שֶׁאִם יֹאמַר לָהֶם בַּתְּחִלָּה עַל נִדְבוֹת מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, הֵם לֹא יַמְתִּינוּ עַד כְּלוֹתוֹ דְּבָרָיו, וּמִיָּד יֵצְאוּ לְהָבִיא וְיִתְחַלְּלוּ אֶת הַשַּׁבָּת, עַל כֵּן פָּתַח בְּשַׁבָּת.

כְּרָאָיָה לַדָּבָר כּוֹתֶבֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה כִּי אָכֵן מִיָּד עִם כְּלוֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶת הַצִּוּוּי עַל מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, הֵם מִהֲרוּ וְיָצְאוּ לְהָבִיא אִישׁ כְּמִתְנַת יָדוֹ, לְכָךְ הָצְרַךְ לְקַדֵּם לָהֶם אִסּוּר שַׁבָּת תְּחִלָּה. (מנחם ציון)

וְהַנִּשְׁאָם הֵבִיאוּ אֵת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֵת אַבְנֵי הַמִּלֻּאִים לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן (לה כז)

קֹדֶם מִלְחֶמֶת עוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, הָיְתָה תְּקוּפַת זְמַן בָּהּ הִתְגּוֹרְרוּ הרה"ק **רַבִּי שִׁמְעוֹן שָׁלוֹם מֵאַמְשִׁינוֹב** וְהרה"ק **רַבִּי יוֹסֵף יִצְחָק מִלְיוּבַּאוִויטְשׁ** זיע"א, הָרַיי"ץ, בְּצַוָּתָא בְּעִיר הַנֹּפֶשׁ אוֹטְבוֹצְק.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל הִגִּיעַ הָרַבִּי מֵאַמְשִׁינוֹב לְבִקּוּר בְּבֵית הָרַבִּי מִלְיוּבַּאוִויטְשׁ, וּבְמַהֲלַךְ הַבִּקּוּר שָׁאַל הָרַיי"ץ אֶת הָרַבִּי מֵאַמְשִׁינוֹב מָה אָמַר הַיּוֹם בְּסִעוּדָה שְׁלִישִׁית עַל פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, אַף הוּא הֵשִׁיב כִּי אַדְמוּ"רֵי לִיוּבַּאוִויטְשׁ מְפָרְסָמִים כְּרָאשֵׁי הַמְדַבְּרִים שֶׁאוֹמְרִים מַאֲמָרֵי חֲסִידוּת אֲרֻכִּים, וּמַדּוּעַ יִרְצֶה לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁהוּא אָמַר.

מִשֶּׁהִפְצִיר רַבִּי יוֹסֵף יִצְחָק בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁיֹּאמַר אֶת אֲשֶׁר דִּבֵּר, נַעֲנָה וְאָמַר, בְּפָרָשַׁת וַיַּקְהֵל כְּתִיב 'וְהַנִּשְׁאָם', חָסֵר י', וּמֵבִיא רַשִׁ"י, מִפְּנֵי שֶׁנִּתְעַצְּלוּ מִתְּחִלָּה נָחְסְרָה אוֹת י' מִשְּׁמָם, וְקָשָׁה, הֲלֹא לְכְאוֹרָה הָיָה חֶשְׁבּוֹנָם נָכוֹן, וְעוֹד לָמָּה חָסְרָה דַּוְקָא הָאוֹת י'.

אֶלָּא אָסוּר הָיָה לַנְּשִׂיאִים לַחְשֹׁד בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם לֹא יָבִיאוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר יִצְטָרְכוּ לִמְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, לָכֵן הֵם חָסְרוּ אוֹת י', לְרַמֵּז לָנוּ שֶׁאֵין לַחְשֹׁד 'אֵיד' שֶׁיִּחָסֵר לְהָבִיא עֲבוּר מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, הַגִּיב הָרַבִּי מִלְיוּבַּאוִויטְשׁ וְאָמַר, "מַרְגָּלִית טוֹבָה זוֹ רְצִיתֶם לְהַעֲלִים מִמֶּנּוּ". (רני ליעקב שמחה)

וַיַּעַשׂ אֶת כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ אֶת הַסִּירֹת וְאֶת הַיָּעִים וְאֶת הַמִּזְרָקֹת אֶת הַמִּזְלָגֹת וְאֶת הַמַּחְתֹּת כָּל כֵּלָיו עָשָׂה נְחֹשֶׁת (לח ג)

בְּעֵת שֶׁשָּׁהָה הרה"ק **רַבִּי מָרְדְּכַי יוֹסֵף מֵרַאדְזִין** זיע"א בְּאָטְוואצְק, הוּא פָּגַשׁ בַּמָּקוֹם אֶת הרה"ק **רַבִּי יוֹסֵף מֵאַמְשִׁינוֹב** זיע"א, וּבְתוֹךְ שִׂיחָתָם שִׁבַּח רַבִּי מָרְדְּכַי יוֹסֵף אֶת תְּמִימוּתָם שֶׁל חֲסִידֵי פּוֹלִין בַּהֲוָיוֹת הַמִּתְחַדְּשׁוֹת שֶׁל עִנְיְנֵי הָעוֹלָם.

סִבַּת הִתְפַּעֲלוּתוֹ הָיְתָה מֵחֲמַת שֶׁסִּפֵּר לוֹ חָסִיד שֶׁהוּא הִזְדַּמֵּן לָעִיר פֶּטֶרְבּוּרְג, וְהַמְּאָרֵחַ סִפֵּר לוֹ בְּהִתְפַּעֲלוּת שֶׁבְּבֵיתוֹ הִתְאָרַח חָסִיד מִפּוֹלִין, וּבְעֵת הָאֹכֶל הִשְׁתּוֹמֵם הָאוֹרֵחַ לִרְאוֹת אֶת הַמַּזְלֵג שֶׁהוּכַן לְפָנָיו.

הִתְבָּרֵר לַמְּאָרֵחַ כִּי אוֹתוֹ חָסִיד מֵעוֹלָם לֹא רָאָה כְּזֹאת, לֶאֱכֹל עִם מַזְלֵג, וּלְתֻמּוֹ חָשַׁב שֶׁזֶּה כְּלִי מְיֻחָד לִשְׁרִיטָה, כְּדֵי שֶׁאִם יִזְדַּקֵּק לְהִתְגָּרֵד בְּעֵת אֲכִילָתוֹ, יִהְיֶה מוּכָן לְפָנָיו מַזְלֵג כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגַּע בְּיָדָיו בְּמָקוֹם מְכֻסֶּה וְיִצְטָרֵךְ לִטֹּל יָדָיו בַּשֵּׁנִית. (ימות עולם)

וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' כֵּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה (לט מג)

אַזְכִּיר מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מֵאָבִי, שֶׁפַּעַם אַחַת קָרָא שַׂר אֶחָד לַיְּהוּדִים חֲשׁוּבֵי הָעִיר וְאָמַר שֶׁהוּא יַרְאֶה לָהֶם דְּבַר חִדּוּשׁ, וְהוֹצִיא מִבֵּית גְּנָזָיו כּוֹס זְכוּכִית שֶׁהָיָה כָּתוּב עָלֶיהָ, "זֶה הַכּוֹס שָׁלַח חִירָם מֶלֶךְ צוֹר לִשְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם".

אֶת הַפֶּלֶא הַגָּדוֹל רָאוּ הַנּוֹכְחִים בְּמוֹ עֵינֵיהֶם, הַכּוֹס נִכְנְסָה לְתוֹךְ כַּף הַיָּד הַסְּגוּרָה כְּמוֹ חֲתִיכַת עִסָּה, וּמִיָּד בְּפִתְיחַת הַיָּד הִיא שָׁבָה לְמַצָּבָהּ בִּשְׁלֵמוּת כְּמִקֹּדֶם, תָּמְהוּ הָאֲנָשִׁים וְחָטְפוּ אֶת הַכּוֹס זֶה מִזֶּה, וְאָז צָעַק הַשַּׂר שֶׁיַּחֲזִירוּ אוֹתָהּ מִיָּד, כִּי הִיא חֲבִיבָה אֶצְלוֹ בְּיוֹתֵר. (חיבת ירושלים)

פרשת ויקהל

החיילים הנמלטים

בהקדמת המהדורה החדשה של ספר השאלות ותשובות 'מלמד להועיל', פרי עמלו של הגאון רבי דוד צבי הופמן זצ"ל, מרבניה הנודעים של העיר ברלין ומגדולי הפוסקים של היהדות הנאמנה בארץ גרמניה לפני למעלה ממאה שנה, כותב נינו של המחבר, המהדיר של הספר, סיפור נפלא ששמע בעצמו על מאורע פלאי שהתרחש עם זקנו הגדול, בו מסר את נפשו לגמול חסד עם שני יהודים אותם כלל לא הכיר, כשהוא מפליא פלאות בנס הצלתם.

וכך סיפר: היה זה ביום השבת פרשת בהעלותך, י"ט סיון של שנת תשנ"א, שהיתי במרכז הרפואי 'הדסה' שבשכונת 'עין כרם' בירושלים. את רוב הזמן העברתי בתוככי המחלקה, בחדר האשפוז, אולם לקראת התפילות פניתי אל האולם שהנהלת המרכז הרפואי הקדישה לצורך בית כנסת.

התפילות בבית הכנסת של מרכז הרפואי, יהיה איזה שיהיה, אינה דומה לכל תפילה בבית כנסת שכונתי בה כולם מכירים את כולם. בבית הכנסת של המרכז הרפואי יש כמין 'קיבוץ גלויות' מעניין, בו הצד השווה למתפללים הוא ההגדרה ההלכתית 'חולים ומשמשיהם'. חלק מהמתפללים הם חולים שהרופאים מתירים להם לקום ממיטותיהם ולהגיע לבית כנסת, ואילו חלק האחר, הם המלווים של החולים, שניתנה להם האפשרות לעזוב לזמן מה את מיטת יקיריהם וללכת לתפילה.

האוירה בבית הכנסת של המרכז הרפואי היא מרגשת במיוחד. שם זהו המקום בהם ניתן להרגיש 'קרבת אלוקים' ולדעת כי ה' שומע תפילה. תפילה מעומק הלב, בכוונה פנימית, של בקשת ותחנונים 'רפאנו השם ונרפא' מתוך אמונה שלמה ופשוטה שאבינו שבשמים הוא 'רופא חולי עמו ישראל'.

לאחר התפילה פתחתי בשיחה עם חולה קשיש שהובא לבית הכנסת על כסא גלגלים. הקשיש היה בצלילות דעת מוחלטת, ומתוך שנראה היה בודד מעט, ניגשתי לרומם את רוחו ושוחחנו בנעימות. ראשית, דרשתי בשלומו ואיחלתי לו רפואה שלמה ואריכות ימים, ולאחר מכן התגלגלה השיחה על דא ועל הא. עודנו מדברים, והקשיש מתעניין לדעת מה שמי שנקראתי בישראל.

משמע מפי ששמי הוא "דוד צבי הופמן" התרגש מאוד ושאלני תיכף ומיד: האם אתם צאצאים של מחבר הספר 'מלמד להועיל', מגאוני ישראל שבעיר ברלין. נענעתי בראשי לחיוב ואמרתי: אכן אני נכד של זקני הגדול הגאון רבי דוד צבי הופמן, ואבי קרא לי על שמו של סבו.

התהרהר הקשיש לרגע ולאחר מכן אמר: שב נא ידידי הצעיר, ואספר לך סיפור נפלא ומרומם על אבי זקנך. מעניין יהיה לדעת האם כבר שמעת סיפור זה מהוריך או מכל מקום אחר?! שמתי אזני כאפרכסת והקשבתי לדבריו של הזקן שדיבר בלחש אך בשפה קולחת וברורה:

מעשה היה בשני יהודים שנאלצו בעל כרחם להתחייל בשורות הצבא הרוסי. לצערם הגדול לא עלה בידם לקבל פטור מהשירות הצבאי, והם מצאו עצמם באחד ממחנות הצבא שהיו פזורים ברחבי רוסיה. בתחתית התרמיל אותו לקחו השניים מביתם, תרמיל שהיה עמוס בבגדים ובדברים אישיים, הם הטמינו את התפילין.

הייתה להם סיבה קריטית להטמין את התפילין ולהסתירו מעין רואה. הצבא הרוסי הכפרני, יותר משביקש לשמור על גבולות רוסיה ולהגן על המולדת, חיפש כיצד להעביר את בני ישראל על דתם, למנוע מהם חיי תורה ומצוות, ולהביאם לכפירה רח"ל. כל גילויי דת נאסרו בצבא הרוסי בתכלית האיסור, ואם על תפילה גרידא היו יכולים להיענש חמורות, בוודאי שעל התעטרות בתפילין היו עלולים להיענש במאסר ממושך ועבודת פרך בארץ גזירה, בסיביר הרחוקה, תוך סבל רב ועינויים קשים.

הברחת התפילין אל תוך מחנה הצבא עלתה יפה. איש לא גילה את התפילין, ומדי בוקר, בשעה מוקדמת מאוד, נהגו השניים להתחבא ולהתפלל תפילת שחרית, כתפילת ותיקין, כשהם עטורים בתפילין. ימים רבים חלפו וסודם הגדול לא נגלה, עד שביום אחד מהימים, בעודם עומדים ומייחדים ליבם לאביהם שבשמים, בדביקות רבה, נכנס קצין רוסי בכיר אל חדרם של השניים והופתע לראותם מתפללים עטורים תפילין.

הקצין איבד את עשתונותיו והחל לצרוח בטירוף מוחלט, תוך כדי שהוא מניף את ידו בתוקפנות וסוטר להם על פניהם בסטירות מצלצלות. השניים שהבינו היטב את המשמעות האמיתית שיש בכך שהקצין הרוסי תפס אותם עטורים בתפילין, החליטו לעשות מעשה. בהחלטה של רגע החליטו השניים 'להעלים' את העדות המרשיעה ולהביא לכך שהקצין הרוסי לעולם לא יוכל לפתוח פיו ולספר את שראו עיניו.

תוך חלקיקי שניות היה הקצין הרוסי שרוע על האדמה הקרה, כשהשניים חובטים בו נמרצות באגרופים קמוצים. הקצין חרחר למוות, וקצף לבן נראה על שפתיו. כשהשניים היו בטוחים שהקצין סיים את תפקידו בעולם הזה, לקחו את גופתו והטמינו אותה תחת אחת המיטות. כך הם ידעו, יקח יותר זמן עד שהמעשה יתגלה.

כשסיימו השניים את מלאכתם, ידעו כי הם נמצאים על זמן שאול. אם יתברר שהם אלו שהרגו את הקצין הבכיר, בוודאי יוצאו להורג במיתה משונה, ומרבית הסיכויים שאכן הדבר יתגלה. ביודעם שחרב חדה מונחת על צווארם, החליטו השניים להימלט ממחנה הצבא ולערוק מתפקידם. השניים לקחו את תרמילם, זכרו להכניס בתוכו את התפילין, ויצאו לדרכם במהירות.

כעבור שעות ספורות נמצא הקצין הרוסי ההרוג כשגופתו מוחבאת תחת המיטה. תחילה לא ידעו החוקרים לפענח את מותו, אולם משהתגלה כי שני חיילים יהודים ערקו מהצבא ונמלטו מהמחנה, הבינו כי יש קשר של ממש בין שני המקרים: החיילים היהודים הם שהרגו את הקצין הבכיר וברחו בטרם יתפסו ויתנו את הדין על מעשיהם.

החיילים הנמלטים לא בזבזו זמן יקר והצליחו לחצות את גבול רוסיה בדרכם לאחת הקהילות היהודיות בגרמניה. המשטרה החשאית של רוסיה פעלה במהירות וביעילות והצליחה לגלות כי החיילים הנמלטים הגיעו לגרמניה, אלא שלא הצליחו לדעת להיכן פנו העריקים בהיותם על אדמת גרמניה.

עד מהרה התפרסם בעיתונות הכללית שהיות ועקבות הנמלטים, הנאשמים ברצח החמור, הובילו לגרמניה, הרי שהצאר הרוסי דורש מהמלך הגרמני את הסגרת השניים באופן מיידי, כדי לחוקרם על המעשה ולהענישם כראוי להם. כמקובל, נענה המלך הגרמני לבקשת ההסגרה והודיע כי שלטונות החוק במדינתו יעשו הכל כדי לאתר את השניים ולהסגירם לרוסיה. העיתונים ידעו לדווח שמשטרת גרמניה החלה בחיפושים קדחתניים אחרי החיילים היהודיים, רוצחי הקצין הרוסי.

הגאון רבי דוד צבי הופמן היה בסוד העניינים. בתוקף תפקידו כאחד ממנהיגי היהדות החרדית בגרמניה היה בידו את המידע החסוי אודות מקום הימצאם של החיילים. רבי דוד צבי ידע את שמה של הקהילה היהודית שנותנת את מקום המחסה

לחיילים היהודים, ואת אישי החסד העוסקים במצוה כבירה זו. בד בבד ידע רבי דוד צבי כי אותם אנשים לא יוכלו להמשיך ולסייע לחיילים לאורך זמן. המשטרה הגרמנית בעקבותיהם, וכנראה שתוך זמן מה הם יגיעו אל המחבוא, וחיי החיילים בסכנת נפשות.

באחד הימים, בשעות הבוקר, הודיע רבי דוד צבי לבני ביתו שעליו לצאת לדרך ארוכה. הדרך תארך, כך אמר להם, לפחות שלושה ימים, או יותר, אך מטרתה חשובה עד מאוד. רבי דוד צבי לקח עמו תרמיל גדול עם בגדים ומעט אוכל כצידה לדרך, ויצא בדרכו אל העיר, שם ידע כי מתחבאים החיילים.

עם בואו לעיר הגיע רבי דוד צבי לרב הקהילה, שוחח עימו בחשאיות רבה, וביקש ממנו להפגישו עם החיילים הרוסיים הנמלטים. תחילה סירב הרב להיענות לבקשת רבי דוד צבי ואמר לו, כי זו סכנת נפשות גם לך וגם להם. אלא שרבי דוד צבי התעקש ולא הסכים לוותר. לאחר זמן מה נענה הרב ולקח את רבי דוד צבי אל החיילים ששהו, מפוחדים ביותר, במרתף של אחד הבתים בעיר.

לאחר שיחה קצרה עם החיילים, אמר רבי דוד צבי לרב: הרשה נא לי לקחת עמי את שני החיילים, ומעתה תסור כל אחריות ממך ומקהילתך. הידיעה כי החיילים נמצאים כאן בעיר, כבר החלה לדלוף, וסכנה גדולה מצויה לחיילים אם ימשיכו לשהות כאן. הרב נדהם מאומץ לבו והחלטיותו של רבי דוד צבי, והסכים להפקיד בידו את גורל החיילים.

מיד פתח רבי דוד צבי את תיקו והוציא מתוכו תחפושת מושלמת, שמלות נשים, מטפחות לפנים, ופאות נכריות, והורה לחיילים להתלבש, כשהוא מסביר להם: זו שעת סכנה ופיקוח נפש, ואין לכם עכשיו כל איסור של לבישת בגדי נשים. החיילים עשו כהוראת רבי דוד צבי, והוא המשיך והורה להם להתלוות אליו ולעשות עצמם כאילו אינם יודעים את השפה המדוברת. אם מאן דהוא ישאלכם משהו, הצביעו עלי כעל בן משפחתכם השולט בשפה הגרמנית.

תרגיל ההסוואה עלה יפה, איש לא הבחין בהם בלכתם ברחוב או בנסיעתם ברכבת, ורבי דוד צבי יחד עם החיילים הגיעו לברלין, שם סידר להם רבי דוד צבי מקום מחבוא, שאיש בלעדיו לא ידע על כך, ודאג להם לכל צורכיהם.

חלפו ימים ושמועה התפרסמה ברבים, שהמלך הגרמני חלה קשות ומצבו הבריאותי בכי רע. העיתונים בגרמניה ידעו לדווח כי המלך מוטל על ערש דווי, ימיו עלי אדמות ספורים, וכי גדולי הרופאים הגרמניים כבר נואשו מלרפא את המלך. רבי דוד צבי הזעיק אליו את רופאו האישי, יהודי ירא שמים, ואמר לו: יש לי ממך בקשה לא שגרתית. הואל נא לעשות זאת עבורי.

משהסכים הרופא לעשות ככל שיורה לו רבי דוד צבי, הורה לו כדברים הבאים: הזדרז נא וסע אל ארמונו של המלך, תמצא דרך להגיע אל המלך החולה, ואמור לו, שהרב היהודי הנודע, רבי דוד צבי הופמן מברלין, שלחך אליו לנסות את כוחך ולרפא את המלך.

התפלא הרופא ושאל: הרי גדולי הרופאים לא הצליחו בכך, וכיצד אצליח אנכי למצוא מרפא לקיסר במקום שאחרים נכשלו?! רבי דוד צבי כאילו התעלם מהשאלה ואמר: השי"ת יהיה בעזרך לעשות שליחות חשובה זו, ובוודאי הרופא יתרפא. לאחר מכן, אל תמהר לחזור לברלין. המתן בקרבת מקום לארמון במשך כמה ימים, וכשיוטב למלך הוא בוודאי יזמין אותך אליו וישאל, מה מגיע לך על רפואה זו.

זכור את אשר אני מורה לך, ואמור למלך את המילים הבאות: שליח אנכי מרבי דוד צבי הופמן כדי לרפאותך, והוא זה שאמר לי לבקש ממך, לתת אזרחות גרמנית באופן מיידי לשני היהודים המבוקשים על ידי הצאר הרוסי.

הרופא המופתע מדברי רבו לא הרהר אחר דבריו כלום. נסע לארמון, שם עלה בידו להתקבל אצל המלך, טיפל בו בעזרת סממני מרפא פשוטים שהיו בידו, אלא שלהפתעת כולם, תוך זמן קצר החל מצב בריאותו של המלך להשתפר פלאים, עד שיצא לחלוטין מכלל סכנה.

בדיוק כפי שצפה רבי דוד צבי, לאחר ימים מועטים הזמין המלך את הרופא לארמונו ואמר לו ברגש רב: אין גבול להכרת הטובה שיש לי כלפיך! הצלת אותי ממוות לחיים! הושעת אותי מסבל ויגון! אשלם לך ככל אשר תדרוש ממני! הרופא שמע וענה: אין אני רוצה אפילו פרוטה אחת! כל שאנכי מבקש, זה שתמלא את בקשתו של הרב הופמן מברלין, שהוא זה ששלחני אליך, והוא זה שמבקש שתתן אזרחות גרמנית לשני היהודים שנמלטו מרוסיה לגרמניה, ובכך למנוע את הסגרתם.

המלך נענה לבקשה בשמחה רבה ועוד באותו מעמד שלח מברק דחוף לצאר הרוסי בו הודיעו כי החליט לתת אזרחות גרמנית לשני הנמלטים, וכתוצאה מכך, המשטרה הגרמנית תפסיק באופן מיידי את החיפוש אחריהם. כיון שכך, סיים המלך את פנייתו לצאר הרוסי ואמר, אבקשך להפסיק את השיח בנושא, ולא להתעסק יותר במרדף אחרי אזרחים גרמניים אלו.

המלך נפרד מהרופא בידידות רבה, וכשהרופא חזר לברלין וסיפר לרבי דוד צבי את כל אשר קרהו בארמון המלך, הרשה לעצמו לומר: מורי ורבי, ידעתי תמיד שהרב הוא תלמיד חכם מופלג, מגדולי הפוסקים בגרמניה, אבל מעולם לא ידעתי שהרב הוא גם בעל מופתים, ויש בכוחו לרפא את המלך באופן פלאי שכזה.

התעלם רבי דוד צבי מהשאלה ואמר: ידידי, אבקשך בכל לשון של בקשה, לא לספר לאיש סיפור זה!

ממשיך נינו של רבי דוד צבי וכותב: הייתי מרותק והקשבתי לכל מילה שאמר הקשיש, ומשסיים שאלתיו בהרגשות עצומה: מנין לך סיפור מדהים זה שמעולם לא שמעתיו במשפחתי? והקשיש ענה: תדע שלמדתי תורה בבית המדרש לרבנים בברלין, ושמעתי זאת מפי מורי ורבי הגאון רבי יחיאל יעקב ויינברג, בעל 'שרידי אש', שהיה ראש בית המדרש אחרי זקנך רבי דוד צבי. הוא זה שסיפר לי זאת, וחזקה עליו שמסר לי דברים מדויקים כהווייתם.

כתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זיע"א (פרשת ויקהל): **הנה טבע האדם לאהוב הרבה ממון ולרדוף אחר הממון, ומכל שכן שלא לחסרו, דהיינו לפזרו לצדקה - הוא נגד הטבע. על כן צותה התורה במצות הצדקה** ('ולא ירע לבבך בתתך לו', **כי טבע בני אדם שמיצר בחסרון ממונו, על כן צריך האדם לשבר עצמו שלא ירע לבבו רק יתן באהבה, וזהו קשה מאד.**

אבל יש עוד מדרגה גדולה בצדקה אצל יחידי סגולה, שממש מצפים בכל רגע מתי יבוא לידם איזה עני או שאר גמילות חסדים לעשות. וכשהקב"ה מזמין להם איזה דבר לעשות צדקה - אזי יש להם שמחה גדולה מאד, כאלו ה' נתן להם איזה מתנה טובה. וכן איתא בזוהר הקדוש, שהמסכנא הוא דורון לבעל הבית. כי באמת הוא למי שחנן ה' לו דעה ובינה מבין זאת בשכלו, כל מה שנותן צדקה וגמילות חסד - הוא מתנה לו מאת השי"ת, שזיכה אותו במתנה זו, להאכיל עניים ולהלביש ערומים ולהכניס כלות ויתומים לחופה ומשבח ומפאר להבורא יתברך שמו שזיכה אותו במצות אלו.

וזהו פירוש הפסוק (שמות לה כט) **'כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לִבָּם אֹתָם לְהָבִיא לְכָל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לַה'', שכך נתנו בני ישראל נדבתם למשכן בשמחה ובטוב לב - שחשבו להקב"ה לנדבה להם שזיכה אותם במצוה זו. וזהו הביאו בני ישראל נדבה לה' רצה לומר, שחשבו זאת לנדבה להקב"ה שזיכה אותם בכך.**

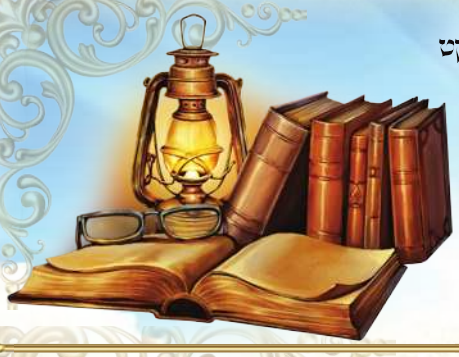

מִילְתָא חַדְתָא

מילין יקירין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד הי אביהצירא שליט"א

חַדְתָא דְאוֹרַיְיתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

הפצת מעיינותיו חוצה מזכה את האדם עצמו

וְלִהוֹרֹת נָתַן בְּלִבּוֹ הוּא וְאָהֳלִיאָב בֶּן אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָן (לה לד).

מצינו במסורה שתי פעמים שנכתב בתורה 'ולהורות', פעם ראשונה כאן 'ולהורות נתן בליבו', והשניה בפרשת שמיני (ויקרא י יא) 'ולהורות את בני ישראל' שהוא ציווי לכהנים שילמדו הכהנים את בני ישראל, ולרמוז בא לאדם אשר נתן ה' חכמה בינה ודעת בליבו כמאמר הכתוב **ולהורות נתן בליבו**, שלא יחזיק זאת לעצמו לבדו, אלא יקיים בעצמו הכתוב **ולהורות את בני ישראל** וילמד את בני ישראל מחכמתו, ויפיץ מעיינותיו חוצה ויביא תועלת לכלל ישראל. ואל יחשוב שבזמן שמשקיע בהשפעה לבניו ותלמידיו מפסיד זמן יקר שבו יכול היה להוסיף חכמה בליבו, שכך אמרו והבטיחו לנו חז"ל שכאשר משפיע לאחרים זוכה שתתרבה החכמה בתוככי ליבו כמעיין המתגבר, שאמרו (אבות פ"ד מ"ה) הלומד על מנת ללמד מספיקים בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

המלמד לאחרים זוכה לטהרה המביאתו לידיעת ה'

כדבר הזה אומר **בעל תולדות אדם ע"ה** (בא ד"ה א"ר ולמען) על הפסוק (לעיל י ב) 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך' ומסיים 'וידעתם כי אני ה'', שעל ידי חינוך ולימוד הבנים גם האבות בעצמם יתעלו מעלה מעלה בידיעת ה'. כי ענין הידיעה רומז למידת הטהרה, וכפי חינוך הבנים לעבודת ה' - וכן התלמידים הנקראים בנים בכללם, זוכים לתוספת טהרה המקרבת את האדם לידיעת ה'.

ההשפעה לאחרים - סגולה לאריכות ימים

רמז נוסף למדים אנו בדברי המסורה, כי פעמיים כתוב בתורה 'ולמען', 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך וגו' וידעתם כי אני ה'', וכן 'ולמען תאריכו ימים על האדמה' (דברים יא ט), וללמד הוא, שכפי מה שעמלים לספר נפלאות לצאצאים ולחנכם כראוי, כך זוכים לאריכות ימים ושנים.

ואפשר עוד להוסיף על פי דברי **החתם סופר ע"ה בתורת משה** (כי תבוא ד"ה והותירך) שלכל אדם יש שליחות קצובה בעבודת ה', וכיון שהשלים שליחותו הרי הוא ראוי להסתלק מן העולם, אמנם אם הוא מחנך בנים ותלמידים לעבודת ה' אזי הוא זוכה לתוספת ימים ושנים כדי להוסיף וללמדם, וזהו שכתוב (דברים ל ט) 'והותירך ה' אלקיך וגו' בפרי בטנך', שבזכות הבנים והתלמידים שבכלל בנים, יזכה לתוספת ימים ושנות חיים.

מִילְתָא דְפְלִיאָה

בזכות האחדות פועלים עת רצון לישועה וגאולה

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' (לה, א).

דרש **הרה"ק רבי שלום מבעלזא ע"ה** במה שאומרים האשכנזים לאחר קריאת התורה בשני וחמישי 'אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה וכו' המקום ירחם עליהם' וכו', ולכאורה היה מן הראוי שיאמר בתחילתו 'יהי רצון מלפני אבינו שבשמים כמו כל אותם הבקשות שקודמים לו 'יהי רצון מלפני אבינו שבשמים לכונן את בית חיינו' וכן על זה הדרך. אלא אומר הרה"ק רבי שלום ע"ה כי כשבני ישראל מתאחדים להתפלל על צרת אחיהם, נעשה עת רצון וממילא בזה שאומרים 'אחינו כל בית ישראל' הרי זה כאומרים 'יהי רצון'.

כשמתעורר עת רצון בוודאי מתגדל הכח להחיש ישועה וגאולה לכלל ישראל בכוח האחדות, כמו שאמר **הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין ע"ה** על הכתוב (בראשית מט א) 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', שבכוח התאספות והתאגדות בני ישראל כאיש אחד נזכה לגאולה העתידה באחרית הימים.

מחילת עוונות והשפעות טובות בזכות האחדות

ובשעה שכלל ישראל מאוחדים כאיש אחד עוונותיהם נמחלים, כמו שפירש **הרה"ק בעל אור לשמים ע"ה** (ריש ויגש) לשון הכתוב (תהלים מח ה-ו) 'כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו', 'המלכים' הם בני ישראל, וזהו 'כי הנה המלכים נועדו' כאשר בני ישראל נועדים יחד, אזי 'עברו יחדיו' הקב"ה מעביר כל עונותיהם, 'המה ראו כן תמהו' כי עתידים כל באי עולם לתמוה על כך, איך שמעביר ה' על כל פשעיהם, ולא זו בלבד אלא שהוא מוסיף להשפיע עליהם רוב טובה.

וכן דרכו של הקב"ה בשעה שהוא מוחל עוונות הוא מוסיף עוד להיטיב עמנו, כמו שפירש הרה"ק מלובלין זלל"ה על הכתוב (תהלים פו ה) 'כי אתה ה' טוב וסלח' שה' יתברך ברוב רחמיו, לא די שמוחל כל עונותינו, אלא עוד מוסיף להשפיע לנו טובות הרבה. וכן פירש שם בעל אור לשמים, 'וְתִפְאַרְתּוֹ עָבֹר עַל פָּשַׁע' (משלי יט יא), שלא די שעובר על פשע אלא שמפאר את ישראל ברוב טובה.

כן יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנשכיל להתאחד כולנו כל איש מישראל כאיש אחד בלב אחד, וכך נזכה לישועה והצלחה בכל העניינים שבגשמיות וברוחניות, כפי שראינו זה עתה כי כמעט ואין דבר שלא ניתן להשיג באמצעות האחדות.

כח הציבור לעבודת ה'

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם (לה, א).

יש לומר בדרך רמז, ראשי התיבות 'ה'יום ק'צר ו'המלאכה מ'רובה' הם 'מקוה', ועולים בגימטריא 'ויקהל'.

ויתכן שבא לרמוז בפסוק (שמות לה א) 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם', כי כאשר משה רבינו ע"ה הקהיל את ישראל, הכניס בהם את הכח שעל ידי התאספות עם הקדוש יושפע להם זריזות בעבודת ה' בבחינת 'היום קצר והמלאכה מרובה'. ויש לפרש עוד, כי משה רבינו הקהיל את בני ישראל הכוונה שעוררם לנצל זמנם לתורה ועבודת ה', שכן 'ויקהל' גימטריא ראשי התיבות 'היום ק'צר ו'המלאכה מ'רובה. וראשי התיבות 'ה'יום ק'צר ו'המלאכה מ'רובה' הם 'מקוה' לרמוז שתלויים הם זה בזה, התאספות ישראל מביאה לזריזות והזריזות מביאה לטהרה. כמאמר רבי פינחס בן יאיר (ע"ז כ:) 'זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה'.

והכל בכוחו של משה רבינו ע"ה כאמרו 'ויקהל משה', ואתפשטותיה דמשה בכל דרא (תיקו"ז תיקון סט קי"ב.) [בתקוני זוהר: 'אשרי העם שככ"ה לו' (תהלים קמד טו), בגימטריא 'משה'. 'אשרי העם שה' אלהיו' דעליה אתמר 'דור הולך ודור בא' (קהלת א ד) ולית דור פחות משישים רבוא, ועליה אתמר (תהלים קה ח) 'דבר צוה לאלף דור'. ואתפשטותיה הוא בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא עד שתין רבוא לאשלמא לכלהו מפגימו דלהון], שבכל דור ודור העמיד לנו הקדוש ברוך הוא ברחמיו רועים נאמנים להנהיג את הדור והם המביאים זריזות וטהרה בכל בני ישראל [ראה תפארת שלמה (פר' צו ד"ה כל): גודל מעלת דיבוק חכמים וצדיקי הדור, כל המסתופף בצילם ומתאבק בעפר רגליהם, אף כי הוא אינו במדריגה הנכונה, עם כל זה אם הוא מחובר לטהור יש לו תקומה להיות לו עליה ע"י הצדיק, כי 'כל המחובר לטהור טהור' (כלים פי"ב מ"ב)]. אך לשם כך יש להתבטל בפניהם כי זהו סוד כוחו של המחובר לטהור שעולה לו טהרה רק אם מתבטל הוא לטהור. ושאל הרבי ר' שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה את היהודי הקדוש ע"ה (הובא ברמתיים צופים פ"ג אות לד), שהיה אומר 'כל המחובר לטהור טהור' וכו' ושאלו וכי הקב"ה וותרן. ומה סברא היא זו, שבדבר קל יהיה לו מדריגת הצדיק אשר לא נהנה מהעולם הזה. והשיב לו, שעבודה גדולה מאוד להיות דבק לצדיק האמיתי, ויותר קשה מלהיות צדיק בעצמו, ואין כאן ויתור כלל.

התאספות יהודים מטהרת כמקוה

התאספות בני ישראל למען חיזוק התורה הנאה היא להם והנאה לעולם [על דרך כינוסם של צדיקים הנאה להן והנאה לעולם (סנהדרין עא:)], וכפי התאספות כל יחיד עם הציבור כך זוכה לרוח טהרה ממרום, כמו שאמרו (שבת קד.) הבא להיטהר מסייעין בידו, ומהי משמעות הבא להיטהר - מהיכן בא. אלא שיוצא ממקומו שלא להיות מיוחד בפני עצמו, אלא 'בא להיטהר' להשתתף עם הציבור ולהיטהר בתוכם, מסייעים בידו מן השמים לבוא אל הטהרה.

ועצם אסיפתם של ישראל גדולה היא עד למאוד ומטהרת היא כמקוה, ויכולה היא לטהר את האדם כמו טבילה במקוה, וכן כתב **באהבת שלום** (פר' כי תשא ד"ה ויעמוד משה) לפרש את הפסוק (ירמיה יד ח) 'מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה'. כי יש שני פירושים לתיבת 'מקוה', האחד, לשון אסיפה כמו 'יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד' (בראשית א ט), והשני לשון טהרה כטבילה המטהרת, וזהו הרמז שאסיפתן של ישראל באחדות מטהרת כמו מקוה. וזהו גם מה שכתב (פר' ויקהל ד"ה א"י ויקהל ה-א') שתיבת 'ויקהל' בגימטריא 'מקוה', כי התקהלות בני ישראל כאיש אחד בלב אחד מטהרת כמו מקוה טהרה.

מעשה ידוע מסופר על **הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב ע"ה**, שפעם בשעת סעודת שבת רקד עם חסידיו בשמחת השבת, ובעת הריקוד כופף עצמו בתוך העיגול כטובל עצמו, באמרו טבלתי עתה במקוה של ה' יתברך, כי הלא נאמר 'מקוה ישראל ה'', כביכול בני ישראל הם המקוה של ה' יתברך, ובכח אחדות ואסיפת ישראל יחידיו זוכים לטהרה [כן הובא בספר תורת חסד (דפוס מונקאטש תרנ"ז, פר' ויקהל אות ב)].

וכעין זה ידוע מנהג חסידים וצדיקים לטבול במקוה טהרה קודם התפילה, כמו שאמר **הרה"ק רבי רפאל מבערשיד ע"ה** בשם רבו **הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ע"ה**, שהמקוה היא ההכנה והשמירה בבחינת מלבוש לתפילה, כי כל מצוה צריכה מלבוש גשמי והמקוה היא הלבוש לשלמות התפילה [כשביקר הרה"ק מבערשיד ע"ה לעת זקנותו אצל הרה"ק מרוז'ין ע"ה, אמר לפניו מאמר זה בשם רבו הרה"ק מקוריץ ע"ה, והפליג הרה"ק מרוז'ין בשבח הדברים, ואמר שלפעמים נותנים לצדיק אריכות ימים למטרה זו, שיוכל להעביר דברי קודש מדורות הקודמים לדורות הבאים (עירין קדישין השלם ח"ב עמ' תקלד)], ומעשה אירע **בהרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ע"ה** שלמרות הקפדתו לטבול במקוה קודם התפילה, אירע פעם שלא עלתה בידו למצוא מקוה טהרה, ולבסוף אמר כי ילך לטבול בתוך קהל ועדה מישראל בבית הכנסת, כי כאשר נאספים יחידיו עשרה מישראל זוכים לקדושה וטהרה.

וכן מסופר על הרבי ר' זושא מאניפולי שבימי חוליו נמנע מללכת לטבול במקוה, ובכל ערב שבת היו אנשי שלומו עומדים אצל מיטתו, והיה מרכין ראשו ביניהם כמה פעמים כדרך שטובלים במקוה, באמרו 'מקוה ישראל ה'', הישראלים הם מקוה ה'.

תשוקה עצומה שבערה בליבותיהם של ישראל

וַיְצַו מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא (לו, ו).

והקשו, היה ראוי לומר לבני ישראל שיפסיקו להביא נדבות למשכן, מדוע ציוה זאת לעוסקים במלאכה שלא יעשו עוד למלאכת הקודש.

אלא כתבו בספרי צדיקים ע"ה שכל זמן שהיה הקורנס נשמע במחנה היה מעורר בכל בני ישראל השתוקקות ברשפי אש שלהבת קודש להביא כל אשר להם עבור בנין מקום לשכינה בתוכם, משכך ידע משה רבינו ע"ה כי אם יאמר לעם להפסיק להביא נדבותיהם לא יוכלו לעצור ברוחם מחמת התשוקה העצומה שבערה בקרבם, לפיכך ציווה לעוסקים במלאכה שיפסיקו ממלאכתם וכך תשכך מעט תשוקת בני ישראל ויפסיקו להביא.

[ראה מה שכתב בזה הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה בספר זרע קודש (פר' תרומה ד"ה א"י ויקחו ה-ה'): כי היה להם לב טהור ורוח נדיבה מאוד וכו', וכל אחד וכו' במחשבתו ורצונו ותשוקתו היה אז להביא זהב מלא כל חללא דעלמא, ואף זה לא היה סיפוק במחשבתו, מחמת שתשוקתם היה גדול מאוד, והיה במחשבתם ותשוקתם באמת שהבית יהיה יותר גדול מכל העולמות אשר לא יכלכלוהו יתברך שמו. ובאמת זה התשוקה בלבות בני ישראל, הכניסו העושי המלאכה שהיו לוקחים התרומה מישראל, בצלאל ואהליאב וכל חכם לב, שהיו צדיקים גדולים, וכשהיה אחד מישראל מביא דבר אליהם, היו משבחין אותו יתברך שמו שבחר בעמו ישראל ואמרו ראו עם קדוש, הנמצא אומה כזו, וכשהיה הישראל שהביא שומע הדברים היוצאים מפה ולב עושי המלאכה, היה מתלהב להביא עוד, וכל שכן שהיו אחר כך משבחין אותו יתברך שמו ואת עמו ישראל, עד שהיה מביא עוד יותר, כל מה שהיה עמם הביאו].

ה'אוהב ישראל' גרם שאנשי העיר ירגישו תשוקה בליבם לתרום להקמת בית כנסת

כך גם מסופר על **הרה"ק אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל ע"ה**, כשבא פעם לאסוף כספים להקמת בית כנסת, ישב במקום בו תוכנן לבנות את בית הכנסת, וכל העם הביאו אליו תרומת ידם ונדבת ליבם, לאחר מספר שעות חלש ליבו והלך לבית לפוש מעט, ואילו במקומו הושיב את בנו רבי יצחק מאיר שיקבל תרומת הציבור. לאחר שעה, חזר האוהב ישראל למקום, ובבואו שאלו בנו, הכיצד כל זמן שהיה יושב במקום זה הגיעו נדבות ללא הפסקה, ואילו כאשר הוא ישב במקומו לא הגיעו אנשי תרומות.

אמר לו הרה"ק ע"ה, הלא כך כתוב בפסוק 'מרבים העם להביא מידי העבודה למלאכה. ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר, איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא', וקשה, שהיה לו להכריז שלא יביאו עוד נדבה למשכן, מדוע ציווה להפסיק במלאכה. אלא שבמשך הזמן שהיו העוסקים במלאכה מכים בקורנס, נכנס בבני ישראל תשוקה עצומה בלבבם להביא עוד למלאכה, ולא היה מועיל אם יכריזו שלא להביא. רק כאשר פסקו מלהכות בקורנס ממילא נכבה החשק מלבבם ולא הביאו עוד.

כן גם מובא בזרע קודש (שם): פירש הרב הקדוש מורנו הרב מנחם מנדל משענדישוב זצ"ל, שאמרו אל משה 'מרבים העם להביא מדי העבודה למלאכה וכו', ויצו משה ויעבירו קול במחנה איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה כו' ויכלא העם מהביא', דקשה שהיה לו להכריז שאל יביאו עוד, וגם להבין לשון 'מדי העבודה' כו'. רק על דרך זה, שמשה הבין שתשוקה זאת מכניסים העושי מלאכה בלבם, ואם לא יבטלו ממלאכתם, אף שיכריזו שלא יביאו עוד, לא יצייתו להם, מחמת תשוקתם והתלהבותם שהכניסו עושי המלאכה בהם, ולכן 'ויעבירו קול במחנה' וכו' שיתבטלו ממלאכתם, ועל ידי זה 'ויכלא העם מהביא', וגם לשון 'מדי העבודה למלאכה', הוא על דרך זה, שעושין עבודתו יתברך שמו למלאכה, ועל ידי זה מרבים העם להביא כנ"ל, ובאמת היו צריכים עושי המלאכה לעשות כנ"ל, שבזאת התשוקה והתלהבות הזה שאין לזה שיעור וערך, היה שוכן יתברך שמו.

בבחינת המחשבה השתוקקו להביא יותר בעוד שלמעשה לא היה צורך

בכך ביאר **הרה"ק מאפטא ע"ה** (הובא משמו בשפתי צדיקים פקודי ד"ה בפסוק ויאמרו) ליישב קושיית האור החיים, הכיצד יבואו 'דיים והותר' שניהם יחד, בעוד שנראים כסותרים זה את זה. רק היו כאן שתי בחינות בתרומה, האחת מה שקרה בפועל שבני ישראל הביאו את כל הנדרש למלאכה ולא יותר כי בשעה שפסקו עושי המלאכה מהכאת הקורנס נאמר 'ויכלא העם מהביא' ומבחינה זו אכן היה 'דיים', אך מבחינת המחשבה שם בערה במתנדבים בעם אש שלהבת קודש בהתעוררות עצומה לתת כל אשר להם לתרומת הקודש, אך לא יכלו להשלים את תשוקתם הנפלאה כי כבר פסקו העושים במלאכה ממלאכתם, לזאת הוסיפה תורה בדבריה ואמרה 'והותר', לחקוק לדורות עד כמה נשגבה היא תשוקתם של כל איש ואיש מעמנו הקדוש, עד שידע משה רבינו כי לא יכול לעצור תבערת תשוקתם אלא אם יפסיקו העושים ממלאכתם.

עוד מביא שם מעין המעשה הנ"ל: ודוגמא לדבר זה ראיתי בעיני כשהייתי בקהילת אפטא והיה שם שמש אחד הדופק על הפתחים לילך לבית הכנסת וכל מי ששמע את קול הפטיש שלו בחצות הלילה לא היה באפשר לשום אדם לישן עוד או אפילו לשכב עוד על משכבו רק קם תיכף ממיטתו והלך לבית המדרש קודם ללמוד או לומר תהלים והשמש הזה לא היה למדן רק איש פשוט ירא את ה' מנעוריו, אך בילדותו היה נער משרת את פני אדמ"ו הרה"ק מוהר"ר שמעלקי זללה"ה אב"ד בקהילה ניקלשפורג ומחמת שעשה שם עבודתו באתערותא דליבא ובדביקות גדול גרם לו זאת לעורר את לב השומעים שיעמדו לעבודת הבורא יתברך שמו.

וכן היה נמי במלאכת המשכן מחמת ששמעו הנדיבים שבישראל את קול הפטיש של בצלאל ועושי המלאכה היה ליבם בוער להביא נדבות עוד יותר ויותר, ולפי שמשה רבינו ע"ה הבין זאת בשכלו הקדוש שלא יועיל להם שום הכרזה כל זמן שישמעו את קול הפטיש לכך ציווה להכריז שלא יעשו עוד מלאכה לעבודת הקודש וממילא לא יביאו עוד נדבות.

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לצטט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

נ"ך מקראות גדולות

נ"ך מקראות גדולות – לתלמידים

נך תלמידים

אורים ותומים
המבואר – ירמיה

מאיר תהילות
המבואר – תהלים

עקידת יצחק
המבואר

צרור המור ואשכול הכופר
המבואר

משך חכמה
המבואר

תורת משה – אלשיך
המבואר

זרע שמשון
המבואר

חק ליעקב

פניני אביר יעקב
תורה

אוצרות אור החיים
מתיבתא

חיים כולכם היום

שולחן שבת
עם אור החיים

עין יעקב

ביאורי התוספות

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל

אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת נינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

· **לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה** ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com